Правни факултет Универзитета у Нишу
Faculty of Law, University of Niš

Међународна научна конференција
International Scientific Conference

„ИЗАЗОВИ РЕФОРМЕ КРИВИЧНОГ ЗАКОНОДАВСТВА”
„CHALLENGES OF CRIMINAL JUSTICE REFORM”

Зборник сажетака
Collection of abstracts

2026.

МЕЂУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА / INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

Правни факултет Универзитета у Нишу

27-28. новембар 2026. године

„ИЗАЗОВИ РЕФОРМЕ КРИВИЧНОГ ЗАКОНОДАВСТВА"

„CHALLENGES OF CRIMINAL JUSTICE REFORM"

Зборник сажетака / Collection of abstracts

Издавач / Publisher

Правни факултет Универзитета у Нишу / Faculty of Law, University of Niš

За издавача / For the Publisher

Проф. др Предраг Цветковић, декан

Организатор Конференције / Conference organizer

Центар за правна и друштвена истраживања

Уредник Конференције / Editor-in Chief

Проф. др Иван Илић, ванредни професор, Правни факултет Универзитета у Нишу

Организациони одбор / Organizing Committee

Проф. др Предраг Цветковић, редовни професор и декан Правног факултета Универзитета у Нишу,

Проф. др Александар Мојашевић, редовни професор и продекан за науку и финансије Правног факултета Универзитета у Нишу,

Проф. др Иван Илић, ванредни професор и продекан за наставу Правног факултета Универзитета у Нишу,

Проф. др Миомира Костић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу,

Проф. др Саша Кнежевић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу,

Проф. др Марија Игњатовић, редовни професор и управник Центра за правна и друштвена истраживања Правног факултета Универзитета у Нишу,

Проф. др Дарко Димовски, редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу,

Проф. др Душица Миладиновић Стефановић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Нишу,

Проф. др Иванка Марковић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, Република Српска,

Проф. др Александар Маршавелски, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Загребу, Република Хрватска,

Проф. др Елена Максимова, ванредни професор Правног факултета Универзитета „Гоце Делчев" у Штипу, Република Северна Македонија,

Проф. др Милијана Буха, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, Република Српска,

Проф. др Гордан Калаџијев, редовни професор Правног факултета „Јустинијан Први“ Универзитета „Свети Ћирило и Методије“ у Скопљу, Република Северна Македонија,
Проф. др Бобан Мисоски, редовни професор Правног факултета „Јустинијан Први“ Универзитета „Свети Ћирило и Методије“ у Скопљу, Република Северна Македонија,
Проф. др Никола Тупанчески, редовни професор Правног факултета „Јустинијан Први“ Универзитета „Свети Ћирило и Методије“ у Скопљу, Република Северна Македонија.

Технички уредник / Desktop Publishing:
Владимир Благојевић

Лектура / Proofreading:
Гордана Игњатовић

Корице / Cover:
Владимир Благојевић

Штампа / Print:
Донат Граф, доо. Београд

Тираж / Circulation:
50

ISBN: 978-86-7148-349-0

Штампање овог Зборника је финансијски помогло Министарство науке,
технолошког развоја и иновација Републике Србије

Радови у овом зборнику објављени су под лиценцом CC BY-NC 4.0.
Аутори задржавају ауторска права.
Papers in this proceedings are published under a CC BY-NC 4.0 license.
The authors retain copyright.

САДРЖАЈ / CONTENTS

Др Драган Јовашевић

РЕФОРМА КРИВИЧНОГ ПРАВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И МЕЂУНАРОДНИ СТАНДАРДИ – ПОТРЕБА УВОЂЕЊА НОВЕ ИНКРИМИНАЦИЈЕ ПРОГАЊАЊА НА ИНТЕРНЕТУ 13

Reform of the Criminal Law of the Republic of Serbia and International Standards: The Need to Introduce a New Criminalization of Cyberstalking 15

Др Миомира П. Костић

ОД РЕТРИБУТИВНОГ КА РЕСТОРАТИВНОМ ПРИСТУПУ – ЗНАЧАЈ ПОЛИТИКЕ СУЗБИЈАЊА КРИМИНАЛИТЕТА 17

From a Retributive to a Restorative Approach: The importance of Crime Prevention Policy..... 19

Др Владо Буцковски,
Др Гоце Наумовски,
Др Есин Кранли Бајрам

ИНСТИТУТИ РИМСКОГ ПРАВА У САВРЕМЕНОМ КРИВИЧНОМ ПРАВУ: *"PECULATUS"*, *"REPETUNDAE"* И *"AMBITUS"*..... 21

Roman Law Institutes in Contemporary Criminal Law: Peculatus, Repetundae, and Ambitus 22

Др Александра Груевска Дракулевски

РЕФОРМЕ КРИВИЧНОГ ЗАКОНОДАВСТВА У ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ ЈАВНОГ САОБРАЋАЈА 23

Criminal Legislation Reforms in the field of Public Traffic Safety 24

Faisal Albanna, PhD

THE CRIMINALIZATION OF ATTEMPTED SUICIDE UNDER QATARI LAW: A CALL FOR REFORM..... 25

Kriminalizacija pokušaja samoubistva prema katarskom zakonu: Poziv na reformu 27

Др Дејан Мицковик,
Др Ангел Ристов,
Др Андреа Здравковска

ПРАВНО РЕГУЛИСАЊЕ ПОРОДИЧНОГ НАСИЉА У РЕПУБЛИЦИ СЕВЕРНОЈ МАКЕДОНИЈИ 29

Legal Regulation of Domestic Violence in the Republic of North Macedonia 31

Др Александра Деаноска-Трендафилова

МАКЕДОНСКА КРИВИЧНОПРАВНА РЕФОРМА И КРИВИЧНА ДЕЛА ПРОТИВ СЛУЖБЕНЕ ДУЖНОСТИ: ЈАЧАЊЕ КРИВИЧНОПРАВНЕ ЗАШТИТЕ ИЛИ ПОКУШАЈ СПАШАВАЊА? 33

The Macedonian Criminal Law Reform and Offences against Official Duty: Strengthened criminal-law protection or an attempt for salvation? 35

Др Миодраг Симовић,
Др Миле Шикман

КРЕДИБИЛИТЕТ И ВЕРИФИКАЦИЈА ЕЛЕКТРОНСКИХ ДОКАЗА У ОДНОСУ НА ЗЛОУПОТРЕБЕ ВЈЕШТАЧКЕ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ 37

Credibility and Verification of Electronic Evidence in the context of Artificial Intelligence Misuse 38

Др Снежана Бркић

КОЛИКО ОПШТЕГ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА У МАЛОЛЕТНИЧКОМ? РЕФОРМА МАЛОЛЕТНИЧКОГ ПОСТУПКА И УСЛОВ СПОЈИВОСТИ 39

Juvenile Justice Reform and Compatibility Requirements: To what extent shall the general criminal procedure apply to juvenile proceedings? 41

Др Саша Кнежевић

РЕХАБИЛИТАЦИЈА ЛИЦА НЕОСНОВАНО ПОДВРГНУТИХ КРИВИЧНОЈ РЕПРЕСИЈИ 43

Rehabilitation of Persons Unjustifiably Subjected to Criminal Justice Repression 45

Др Марија Игњатовић

ОДГОВОРНОСТ ЗА ПОСТУПКЕ ДРУГОГ ЛИЦА У РИМСКОМ ПРАВУ И САВРЕМЕНОМ КРИВИЧНОМ ПРАВУ 47

Liability for the Acts of Another Person in Roman Law and Contemporary Criminal Law: The Historical and Legal Aspect of the Principle of Personal Liability 48

Др Александар С. Мојашевић

ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА И КОГНИТИВНЕ ПРИСТРАСНОСТИ У КРИВИЧНОМ ПРАВОСУЂУ: ИЗМЕЂУ УНАПРЕЂЕЊА И НАРУШАВАЊА РАЦИОНАЛНОСТИ ОДЛУЧИВАЊА 49

Artificial Intelligence and Cognitive Biases in Criminal Justice: Between Enhancing and Undermining the Rationality of Decision-Making 51

Др Дарко Димовски

ОСВЕТНИЧКА ПОРНОГРАФИЈА – КРИМИНОЛОШКИ И КРИВИЧНОПРАВНИ АСПЕКТ..... 53

Revenge Pornography - Criminology and Criminal Law Aspect..... 54

Aida Diana Dumitrescu, PhD

DISPUTE RESOLUTION IN THE FIELD OF FOREIGN INVESTMENTS AND NORMATIVE NOVELTIES ON FOREIGN INVESTMENTS IN ROMANIA..... 55

Rešavanje sporova i normativne novine u oblasti stranih investicija u Rumuniji..... 56

Др Александар В. Гајић

ПОТРЕБА ЗА РЕФОРМОМ МЕЂУНАРОДНОГ КРИВИЧНОГ ПРАВОСУЂА..... 57

The Need for Reform of International Criminal Justice..... 59

Др Мирјана Ђукић

ИЗАЗОВИ РЕФОРМЕ КРИВИЧНОГ ПРОЦЕСНОГ ПРАВА У ЕРИ ДИГИТАЛНЕ ТРАНСФОРМАЦИЈЕ 61

Challenges in the Reform of Criminal Procedure Law in the Era of Digital Transformation..... 62

Др Иван Илић,
Јована Пешић

СХОДНА ПРИМЕНА ОДРЕДАБА О ИЗУЗЕЋУ СУДИЈЕ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ ПРЕМА МАЛОЛЕРНИЦИМА – СПОРНА ПИТАЊА 63

Mutatis Mutandis Application of Provisions on the Exclusion of a Judge in Criminal Proceedings Involving Juveniles: Contested Issues .. 64

Др Ванда Божић

НУЖНОСТ ИНКРИМИНАЦИЈЕ ФЕМИЦИДА КАО ПОСЕБНОГ КРИВИЧНОГ ДЕЛА У КРИВИЧНОМ ЗАКОНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ 65

The Necessity of Criminalising Femicide as a Separate Criminal Offence in the Criminal Code of the Republic of Serbia 67

Elena Emilia Ștefan, PhD

COMPLEX LEGAL MECHANISMS FOR ANALYZING ADMINISTRATIVE OFFENSES DERIVED FROM CRIMINAL LAW IN LIGHT OF THE ECHR'S STANDARDS ON PROCEDURAL SAFEGUARDS 69

Složeni pravni mehanizmi za analizu upravnih prekršaja koji proizlaze iz krivičnog prava u svetlu standarda Evropskog suda za ljudska prava o procesnim garancijama..... 70

Др Емилија Алексовска

СТАРОСНЕ ГРАНИЦЕ У КРИВИЧНОПРАВНОЈ ЗАШТИТИ ДЕЦЕ ОД СЕКСУАЛНОГ ЗЛОСТАВЉАЊА: НОРМАТИВНА КОХЕРЕНТНОСТ И ПОТРЕБА ЗА СТЕПЕНОВАНИМ МОДЕЛОМ ЗАШТИТЕ..... 71

Age Thresholds in the Criminal-law Protection of Children against Sexual Abuse: Normative Coherence and the Need for a Graduated Protection Model 73

Др Милана Писарић

РЕПУБЛИКА СРБИЈА И ДРУГИ ДОДАТНИ ПРОТОКОЛ УЗ КОНВЕНЦИЈУ О ВИСОКОТЕХНОЛОШКОМ КРИМИНАЛУ 75

The Republic of Serbia and the Second Additional Protocol to the Convention on Cybercrime..... 77

Др Сара Митић

РЕФОРМЕ КРИВИЧНОГ ЗАКОНОДАВСТВА ОД КНЕЖЕВИНЕ СРБИЈЕ ДО КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА..... 79

Reforms of Criminal Legislation from the Principality of Serbia to the Kingdom of the Serbs, Croats and Slovenes 80

Др Филип Мирић
ПРАВЦИ РЕФОРМЕ КРИВИЧНОПРАВНЕ ЗАШТИТЕ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ ОД ЗЛОЧИНА МРЖЊЕ 81
Directions for Reform of the Criminal law protection of Persons with Disabilities against Hate Crime 82

Др Гордана Николић
ЗАШТИТА ЛИЧНЕ СИГУРНОСТИ У КРИВИЧНОМ ПРАВУ СРБИЈЕ: *DE LEGE LATA* И *DE LEGE FERENDA* 83
Protection of Personal Security in Serbian Criminal Law: *De lege lata* and *de lege ferenda* 84

Др Јелена Паповић Миладиновић
ПРОЦЕСНА И ПРАКТИЧНА ЗАШТИТА ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИХ СВЕДОКА: ДОМЕТИ НОРМАТИВНОГ ОКВИРА И ИСКУСТВА ВИШЕГ ЈАВНОГ ТУЖИЛАШТВА У НИШУ 85
Procedural and Practical Protection of Particularly Vulnerable Witnesses: The Scope of Normative Framework and Experiences of the Higher Public Prosecutor's Office in Niš 86

Љубана Сладић
ЛАКА ЕЛЕКТРИЧНА ВОЗИЛА – НОВИ ИЗАЗОВ ЗА КРИМИНАЛИСТИКУ И БЕЗБЈЕДНОСТ САОБРАЋАЈА..... 87
Light Electric Vehicles: A New Challenge for Forensic Science and Traffic Safety 88

Емил Турковић
ПОЛОЖАЈ СТРУЧНОГ САВЕТНИКА У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ 89
The Position of the Expert Advisor in Criminal Proceedings 90

Димитрије Андрејић
ПОКУШАЈ РЕФОРМЕ КРИВИЧНОГ ПРОЦЕСНОГ ЗАКОНОДАВСТВА 91
The Attempt to Reform Criminal Procedure Legislation 92

Наталија Тодоровић
ОСНОВИ КРИВИЧНЕ ОДГОВОРНОСТИ МИНИСТАРА У КНЕЖЕВИНИ СРБИЈИ: УСТАВ ИЗ 1869. И ЗАКОН О МИНИСТАРСКОЈ ОДГОВОРНОСТИ ИЗ 1870. ГОДИНЕ..... 93

Legal Grounds for the Criminal Liability of Ministers in the Principality of Serbia: The 1869 Constitution and the 1870 Law on Ministerial Responsibility 94

Miguel Donate Salcedo

IMPRISONMENT, RESTRICTIONS ON COMMUNICATION, AND INMATES WITH IMPLANTED NEURAL CHIPS 95

Kazna zatvora, ograničenja komunikacije i zatvorenici sa ugrađenim neuronskim čipovima 96

Erkin Musayev

REFORMING AZERBAIJANI CRIMINAL LAW ON DIGITAL OFFENCES: LEGAL CERTAINTY AND TARGETED AMENDMENTS 97

Reforma krivičnog zakonodavstva Azerbejdžana u oblasti digitalnih krivičnih dela: pravna sigurnost i ciljane izmene 98

Рајко Раонић,
Олгица Раонић

КРИВИЧНОПРАВНА ЗАШТИТА ПРАВА ИЗ РАДА: *DE LEGE LATA* И *DE LEGE FERENDA* 99

Protection of Labor Rights in Criminal Law: *De lege lata* and *de lege ferenda* 101

Др Марија Милојевић

ОД УВОЂЕЊА РОЧИШТА ЗА КОНТРАДИКТОРНО РАСПРАВЉАЊЕ О ОПТУЖБИ ДО УКИДАЊА ПРИПРЕМНОГ РОЧИШТА: АНАЛИЗА У КОНТЕКСТУ ВАЖЕЋЕ СТРУКТУРЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА У СРБИЈИ И ПРЕДЛОЖЕНИХ ИЗМЕНА .. 103

From Introduction of the Adversarial Hearing on Indictment to Abolition of the Preparatory Hearing: Analysis in the Context of the Current Structure of Criminal Proceedings in Serbia and Proposed Amendments 105

Мр Илија Манасиев

ПЕРСПЕКТИВЕ ПОСТУПКА МЕДИЈАЦИЈЕ У КРИВИЧНОМ ПРАВУ 107

Perspectives of Mediation Procedure in Criminal Law 109

Анђела Ристић

ИСКУШЕЊА ДИНАМИЧКЕ ФУНКЦИЈЕ КРИВИЧНОГ ПРАВА У НАЈНОВИЈИМ ПРЕДЛОЖЕНИМ НОВЕЛАМА КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА СРБИЈЕ – ПРИМЕР КРИВИЧНИХ ДЕЛА ИЗНУЂИВАЊА ИСКАЗА И ОБЉУБЕ БЕЗ ПРИСТАНКА..... 111

Challenges of the Dynamic Function of Criminal Law in the Latest Proposed Amendments to the Criminal Code of Serbia: The Example of Criminal Offenses of Extortion of Statements and Sexual Intercourse Without Consent..... 113

Elias Mourousiadis

AI-POWERED CYBERSECURITY AND DIGITAL EVIDENCE: CHALLENGES FOR MODERN CRIMINAL JUSTICE..... 115

Sajber-bezbednost zasnovana na veštačkoj inteligenciji i digitalni dokazi: Izazovi za savremeno krivično pravosuđe..... 117

Мина Сремчев

ГРАНИЦЕ КРИВИЧНОПРАВНЕ ЗАШТИТЕ ОД DEEPFAKE САДРЖАЈА..... 119

Limits of Criminal Law Protection Against Deepfake Content..... 120

Оливера Младеновић

ДОКАЗИВАЊЕ БИТНИХ ОБЕЛЕЖЈА КРИВИЧНОГ ДЕЛА НАСИЛНИЧКО ПОНАШАЊЕ ИЗ ЧЛАНА 344. КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА И ЊЕГОВО РАЗГРАНИЧЕЊЕ ОД ПРЕКРШАЈА ИЗ ЧЛАНА 9. ЗАКОНА О ЈАВНОМ РЕДУ И МИРУ..... 121

Proving the Essential Elements of the Criminal Offense of Violent Conduct under Article 344 of the Criminal Code and its Distinction from Misdemeanor under Article 9 of the Public Order and Peace Act 123

Александар Арсић

СПЕЦИФИЧНОСТИ ПРИМЕНЕ ПОСЕБНЕ ДОКАЗНЕ РАДЊЕ ПРИКРИВЕНИ ИСЛЕДНИК ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА..... 125

Specific Features of Deploying Undercover Investigators as a Special Evidentiary Action in Proceedings involving Juveniles..... 127

Др Драган Јовашевић,[*]
Редовни професор (у пензији),
Правни факултет, Универзитет у Нишу,
Република Србија

UDK: 343.436:004.738.5(4-672EU:497.11)
343.85:[316.624:004.738.5(497.11)
343.6-055.5/.7
342.721-055.2

DOI: 10.5281/zenodo.24224717

РЕФОРМА КРИВИЧНОГ ПРАВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И МЕЂУНАРОДНИ СТАНДАРДИ – ПОТРЕБА УВОЂЕЊА НОВЕ ИНКРИМИНАЦИЈЕ ПРОГАЊАЊА НА ИНТЕРНЕТУ

Апстракт

Потреба за реформом кривичног законодавства се заснива на ефикасном остварењу циљева политике сузбијања криминалитета уопште, односно његових појединих облика испољавања, искуствима домаће судске праксе, правној традицији, односно у последње време на међународним (универзалним или регионалним) стандардима. Унификација националног законодавства појединих држава уопште, а посебно кривичног законодавства темељи се на универзалној заштити људских права и начелу недискриминације пред законом. Слична је ситуација у Републици Србији где је у последње време у кривичноправном систему прописано више нових кривичних дела на бази прихваћених међународних стандарда Савета Европе или Европске уније. У циљу једнообразног и ефикасног система мера за сузбијање различитих облика родно заснованог насиља, посебно насиља над женама од различитих противправних делатности, у оквиру Европске уније је донета Директива (ЕУ) 2024/1385 Европског парламента и Савета о сузбијању насиља над женама и насиља у породици. Овај међународни документ у систему кривичних дела сексуалног искоришћавања жена и деце, предвиђа инкриминацију под називом: "Прогањање на интернету" (члан 6.). Ово дело врши лице које умишљајно поновљено или континуирано ставља друго лице под надзор, без његовог пристанка или законског овлашћења: а) на специфичан начин – путем информацијских и комуникацијских технологија, б) са одређеним циљем – ради праћења или мотрења кретања

[*] jovas@prafak.ni.ac.rs

и активности тог лица и в) са последицом у виду могућности проузроковања озбиљне штете другом лицу. С обзиром да је Република Србија кандидат за пуноправно чланство у Европској унији, потребно је у реформи кривичног законодавства у наредном периоду, у систему кривичних дела против слобода и права човека, прописати кривичну одговорност и кажњивост за дело: „прогањање на интернету". На тај начин би се кривичноправна заштита личних слобода у праву Србије подигла на квалитетно виши ниво.

Кључне речи: прогањање, интернет, злоупотреба, кривично дело, међународни стандарди, казна.

Dragan Jovašević, LL.D.,
Full Professor (retired),
Faculty of Law, University of Niš,
Republic of Serbia

Reform of the Criminal Law of the Republic of Serbia and International Standards: The Need to Introduce a New Criminalization of Cyberstalking

Abstract

The need for the reform of criminal legislation is predicated on the effective implementation of the goals of the crime suppression policy in general and combating particular forms of crime, as well as on the experiences of domestic court practice, legal tradition, and international (universal or regional) standards. The unification of the national legislation of individual states in general, and criminal legislation in particular, is based on the universal protection of human rights and the principle of non-discrimination before the law. The situation is similar in the Republic of Serbia, where several new criminal offenses have recently been prescribed in the criminal justice system based on accepted international standards of the Council of Europe or the European Union. In order to establish a uniform and efficient system of measures for combating various forms of gender-based violence, especially violence against women manifested in various illegal activities, the EU adopted Directive (EU) 2024/1385 of the European Parliament and the European Council on combating violence against women and domestic violence. Article 6 of this Directive envisages the criminal offence of Cyberstalking (Stalking on the Internet), as one of the criminal offences involving sexual exploitation of women and children and related computer crimes (Chapter 2). The criminal act of cyberstalking is committed by a person who deliberately, repeatedly or continuously places another person under surveillance, without the person's consent or legal authorization: a) in a specific way: by using Information and Communication Technologies; b) with a specific goal: to track or monitor the person's movements and activities; and c) with a consequence: the possibility of causing serious harm to another person. Given that the Republic of Serbia is a candidate for full member-

ship in the European Union, the reform of the criminal legislation in the forthcoming period should specifically address the system of criminal offenses against human rights and freedoms. In particular, it is essential to prescribe criminal liability and punishment for different forms of cyberstalking. It would qualitatively advance the criminal-law protection of personality rights within the Serbian legal system.

Keywords: stalking, Internet, cyberstalking, abuse, crime, international standards, punishment.

Др Миомира П. Костић, [*]
Редовни професор,
Правни факултет, Универзитет у Нишу,
Република Србија

UDK: 343.2.01
343.244
343.85

DOI: 10.5281/zenodo.24322490

ОД РЕТРИБУТИВНОГ КА РЕСТОРАТИВНОМ ПРИСТУПУ – ЗНАЧАЈ ПОЛИТИКЕ СУЗБИЈАЊА КРИМИНАЛИТЕТА[**]

Апстракт

У свом раду, ауторка је најпре нагласила да појава и развој превенције криминалитета чине нека од битних обележја кривичноправних система у модерним државама света и кроз њих се често рефлектује глобални „трансфер" праксе и идеје превенције на начин како су оне уграђене у различите јурисдикције и унутар саме јурисдикције поједине државе. Тај начин је увек јасно обликован различитим локалним и културолошким традицијама, као и социјалнолегалистичким контекстом питања која регулише. Прихватање стратегија и технологија превенције криминалитета, у најширем смислу, условљено је њиховим поређењем са политичким тежњама, као и њиховом усклађеношћу са културним вредностима. Стога је важно размотрити схватање криминалитета, поретка и безбедности, будући да су ова три појма кључна за развој превенције криминалитета и безбедности у заједници. У раду су најпре представљена нека од ранијих схватања превенције криминалитета, који обухватају дуг временски период: од времена пре савременог доба, укључујући идеје везане за период класичног либерализма у 18. веку у Енглеској и делу Европе, па све до најновијих криминолошко-политичких схватања и тезе да „ништа не даје резултате". Сви они припадају различитим филозофским школама или школама кривичног права, а међу њиховим пропонентима били су истакнути аутори и теоретичари

[*] kosticm@prafak.ni.ac.rs

[**] Према Агенди за одрживи развој 2030 (A/RES/71/313), овај документ је повезан са Циљем одрживог развоја бр. 16 Промовисати мирна и инклузивна друштва за одрживи развој, обезбедити приступ правди за све и изградити ефикасне, одговорне и инклузивне институције на свим нивоима.

Рад је резултат истраживања на пројекту „Одговорност у правном, друштвеном и дигиталном контексту" који финансира Правни факултет Универзитета у Нишу у периоду од 1. 1. 2026. до 31. 12. 2030. године.

који су се током својих каријера, на различите начине, бавили питањима кривичног правосуђа и криминалитета. У раду се такође разматра концепт ресторативне правде и значај њене примене у казнено-поправним установама у циљу спречавања рецидивизма.

Кључне речи: превенција криминалитета, старија схватања превенције криминалитета, савремена схватања превеније криминалитета, ресторативна правда.

Miomira P. Kostić, LL.D.,
Full Professor,
Faculty of Law, University of Niš,
Republic of Serbia

From a Retributive to a Restorative Approach: The importance of Crime Prevention Policy

Abstract

The emergence and development of crime prevention are some of the essential characteristics of criminal justice systems in the contemporary world because they reflect the global "transfer" of crime prevention practices, i.e. how these features are embedded in different jurisdictions and within the jurisdiction of a particular state. The method is always clearly shaped by different local and cultural traditions, as well as by the social-legalistic context of the regulated issues. The acceptance of preventive strategies and technologies, in the broadest sense, is conditioned by their comparison with political aspirations, as well as their alignment with socio-cultural values. Thus, it is important to consider the concepts of crime, order and security, which are paramount for the development of crime prevention and security in the community. The paper presents some of the former conceptions of crime prevention, spanning from the Antiquity to the pre-modern era, and from the 18th century period of classical liberalism England and part of Europe to the contemporary crime prevention policies and the thesis that "nothing works". These conceptions reflected the legal thought of different philosophical schools or schools of criminal law, which were represented by prominent scholars and theorists whose professional opus focused on different issues of criminal justice and crime. The paper also reviews the restorative justice approach and its importance in penitentiaries for preventing recidivism.

Keywords: crime prevention, older conceptions of crime prevention, modern conceptions of crime prevention.

Др Владо Бучковски,[*]
Редовни професор,
Правни факултет "Јустинијан I",
Универзитет у Скопљу,
Др Гоце Наумовски,[**]
Правни факултет "Јустинијан I",
Универзитет у Скопљу,
Др Есин Кранли Бајрам,[***]
Правни факултет "Јустинијан I",
Универзитет у Скопљу,
Република Северна Македонија

UDK: 340.132.2(37:100)
34(37):[343.351+343.352+343.41+342.84]

DOI: 10.5281/zenodo.24224905

ИНСТИТУТИ РИМСКОГ ПРАВА У САВРЕМЕНОМ КРИВИЧНОМ ПРАВУ: *"PECULATUS", "REPETUNDAE" И "AMBITUS"*

Апстракт

Применом историјског, нормативног и компаративног метода, у раду се разматрају институти римског права "*peculatus*", "*repetundae*" и "*ambitus*", њихов развој у оквиру савременог кривичног праву, као и њихов шири допринос развоју начела кривичног права. Компаративна димензија усмерена је на историјски развој и трансформацију поменутих института римског права током времена у нове кривичноправне институте: проневера јавних средстава *(peculatus)*, изнуда или примање мита од стране јавног функционера (*repetundae*), и изборна корупција, подмићивање или незаконите предизборне радње (*ambitus)*. Завршни део разматра трајни значај ових института римског права у развоју савременог кривичног права, као и њихов шири допринос развоју начела кривичног права.

Кључне речи: римско право, институти, *peculatus*, *repetundae*, *ambitus.*

[*] v.buckovski@pf.ukim.edu.mk
[**] g.naumovski@pf.ukim.edu.mk
[***] e.kranlibajaram@pf.ukim.mk

Vlado Bučkovski, LL.D.,
Full Professor,
Faculty of Law Iustinianus Primus, University of Skopje
Goce Naumovski, LL.D.,
Full Professor,
Faculty of Law Iustinianus Primus, University of Skopje
Esin Kranli Bajram, LL.D.,
Full Professor,
Faculty of Law Iustinianus Primus, University of Skopje
Republic of North Macedonia

Roman Law Institutes in Contemporary Criminal Law: ***Peculatus*, *Repetundae*, and *Ambitus***

Abstract

Drawing on the historical, normative, and comparative methods, this paper examines the Roman law institutes *peculatus, repetundae*, and *ambitus*, their development within contemporary criminal law, and their broader contribution to the development of criminal law principles. The comparative dimension focuses on the historical evolution and transformation of these Roman institutes over time into modern criminal law institutions: embezzlement of public funds (*peculatus*); extortion or bribery by public officials (*repetundae)*; and electoral corruption, bribery or unlawful pre-election activities (*ambitus)*. The final part of the paper considers the enduring significance of these Roman law institutes for the development of contemporary criminal law, and their broader contribution to the development of criminal law principles.

Keywords: Roman law institutes, *peculatus*, *repetundae, ambitus*.

Др Александра Груевска Дракулевски,[*]
Редовни професор,
Правни факултет Јустинијан Први,
Универзитет Св. Кирил и Методије у Скопљу,
Република Северна Македонија

UDK: 343.346(499.7)
343.85:656.1(497.7)
343.346:343.24(497.7)

DOI: 10.5281/zenodo.24229655

РЕФОРМЕ КРИВИЧНОГ ЗАКОНОДАВСТВА У ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ ЈАВНОГ САОБРАЋАЈА

Апстракт

Саобраћајна делинквенција представља значајан друштвени и криминолошки проблем, имајући у виду њену распрострањеност и тешке последице по живот и здравље људи. Континуирано висок број саобраћајних незгода, као и доминантно учешће људског фактора у њиховом проузроковању, намеће потребу за преиспитивањем адекватности кривичноправне реакције. Предмет рада су реформе кривичног законодавства у Републици Северној Македонији у области кривичних дела против безбедности јавног саобраћаја, са посебним освртом на нова и измењена законска решења. Анализа је усмерена на инкриминисање безобзирног управљања моторним возилом, пооштравање кривичноправне реакције, обавезно изрицање забране управљања моторним возилом и одузимање моторног возила којим је извршено кривично дело. Посебно се анализирају и мере превенције, са посебним освртом на систем „Безбедан град" (*Safe City*). Циљ рада је да се оцени оправданост и обухват реформи и идентификују кључни правни и практични изазови у њиховој примени. Посебна пажња посвећена је разграничењу између прекршајне и кривичне одговорности, пропорционалности санкција и превентивној функцији нових решења. Законска анализа допуњена је анализом обима, динамике и етиологије саобраћајне делинквенције у периоду 2010–2025. године, као и казнене политике судова у периоду 2017–2025. године. На основу анализе оцењује се да ли реформе омогућавају ефикаснији кривичноправни одговор на најтеже облике угрожавања безбедности јавног саобраћаја, са посебним акцентом на превенцију.

Кључне речи: саобраћајна делинквенција, безбедност јавног саобраћаја, кривично законодавство, безобзирно управљање, санкције, одузимање моторног возила, превенција.

[*] aleksandra_gruevskadrakulevski@yahoo.com

Aleksandra Gruevska Drakulevski, LL.D.,
Full Professor,
Faculty of Law Iustinianus Primus,
University St. Cyril and Methodius in Skopje,
Republic of North Macedonia

Criminal Legislation Reforms in the field of Public Traffic Safety

Abstract

Traffic delinquency constitutes a significant social and criminological problem, given its prevalence and the serious consequences for human life and health. The persistently high number of road traffic accidents and the prevalent role of the human factor in their occurrence calls for a reassessment of the adequacy of the criminal-law response. This paper examines the criminal legislation reforms in the Republic of North Macedonia concerning criminal offences against public traffic safety, with specific reference to new and amended statutory provisions. The analysis focuses on the criminalisation of reckless driving of a motor vehicle, strengthening the criminal-law response, mandatory imposition of a driving ban, and confiscation of motor vehicles used in the commission of this criminal offence. Preventive measures are also examined, with reference to the "Safe City" system. The paper aims to assess the justification and the scope of these reforms, and to identify the key legal and practical challenges in their implementation. Special attention is given to the distinction between misdemeanour and criminal liability, the proportionality of sanctions, and the preventive function of the new legislative measures. The legal analysis is complemented by an examination of the scope, trends, and aetiology of traffic delinquency in the period 2010–2025, as well as the courts' sentencing practices in the period 2017–2025. On the basis of this analysis, the paper assesses whether the reforms provide for a more effective criminal-law response to the most serious forms of endangering public traffic safety, with particular emphasis on prevention.

Keywords: traffic delinquency, public traffic safety, criminal legislation, reckless driving, sanctions, confiscation of motor vehicles, prevention.

Faisal Albanna, PhD,[*]
Full Professor,
College of Law, Al Dhaid University,
United Arab Emirates

UDK: 343.614:614.2/.3:340.137(536.4)
351.77:343.614(536.4)
343.2.01:179.7
343.97:343.614

DOI: 10.5281/zenodo.24224596

THE CRIMINALIZATION OF ATTEMPTED SUICIDE UNDER QATARI LAW: A CALL FOR REFORM

Abstract

The causes that lead to the loss of human life vary. Some are non-human in origin, such as natural disasters and earthquakes, while others result from human conduct, such as intentional homicide. Although the taking of human life is most commonly caused by another person, in some cases individuals take their own lives through suicide. According to the World Health Organization statistics, hundreds of thousands of people worldwide die by suicide every year. States seek to confront this tragedy in order to protect human life, which constitutes the foundation of their societies. However, states differ in the approaches they adopt to address suicide. Some rely primarily on a public-health approach, while others continue to employ criminal law. Qatar is among the few states that still criminalize attempted suicide and retain a criminal-law response to suicide and attempted suicide.

This paper seeks to analyse the relevant literature concerning the criminalization of attempted suicide, and discuss and evaluate the provisions of Qatari law, particularly Article 304 of the Penal Code issued in 2004, which criminalizes attempted suicide and provides for a penalty of imprisonment for up to six months. It aims to identify the problems associated with such criminalization and to propose an amendment to the Qatari Penal Code that would contribute to addressing suicide more effectively and justly, and may assist in reducing its occurrence. The paper adopts a critical analytical approach to the relevant legal provisions and literature, including scholarship addressing the arguments for and against criminalization. The author concludes that the Qatari Penal Code

[*] faisal.albanna@uodh.ac.ae

should be amended by repealing Article 304, which criminalizes attempted suicide, and by adopting a public-health approach instead. Such an approach is more appropriate for addressing suicide and provides a more just response to individuals who require support and assistance rather than criminal punishment.

Keywords: attempted suicide, criminalization, decriminalization, public-health approach, Qatari criminal law.

Dr Faisal Albanna,
Redovni profesor,
Pravni fakultet, Al Dhaid Univerzitet,
Ujedinjeni Arapski Emirati

Kriminalizacija pokušaja samoubistva prema katarskom zakonu: Poziv na reformu

Apstrakt

Gubitak ljudskih života mogu prouzrokovati različiti događaji. Neki od njih su prirodnog porekla, poput prirodnih katastrofa i zemljotresa, dok su drugi rezultat ljudskog ponašanja, poput ubistva sa umišljajem. Iako je oduzimanje ljudskog života uglavnom čin neke druge osobe, ima slučajeva kada pojedinci oduzimaju sebi život samoubistvom. Prema statistici Svetske zdravstvene organizacije, stotine hiljada ljudi širom sveta svake godine izvrši samoubistvo. Države nastoje da adekvatno odgovore na ovaj zastrašujući fenomen kako bi zaštitile ljudski život, koji čini temelj društva. Međutim, pristupi rešavanju problema se razlikuju. U nekim državama suidicid se prvenstveno tretira u okviru sistema javnog zdravlja (kroz prevenciju, podršku, edukaciju, smanjenje rizika), dok se druge države prvenstveno oslanjaju na primenu krivičnopravnih i kaznenih mera. Katar je među retkim zemljama gde se pokušaj samoubistva još uvek tretira kao krivično delo, i gde preovladava krivičnopravni odgovor na samoubistvo i pokušaj samoubistva.

U ovom radu se analizira literatura o kriminalizaciji pokušaja samoubistva i relevantne odredbe katarskog zakona, posebno član 304 Krivičnog zakonika iz 2004. godine, koji kriminalizuje pokušaj samoubistva i predviđa kaznu zatvora do šest meseci. Cilj rada je da identifikuje probleme koji proističu iz takvog zakonskog određenja i ponudi predloge za izmene katarskog Krivičnog zakonika koje bi doprinele dekriminalizaciji suicida, efikasnijem i pravičnijem rešavanju problema, kao i smanjenju učestalosti ove pojave. Autor koristi kritičko-analitički pristup relevantnim zakonskim odredbama i literaturi, uključujući i akademska razmatranja argumenata za i protiv kriminalizacije. Zaključuje se da katarski Krivični zakonik treba izmeniti ukidanjem člana 304. koji kriminalizuje pokušaj samoubistva, i da krivičnopravni pristup treba zameniti usvaja-

njem pristupa koji je zasnovan na sistemu javnog zdravlja. Takav pristup je prikladniji za rešavanje problema suicida i pruža pravedniji odgovor pojedincima kojima je potrebna podrška i pomoć, a ne kazna.

Ključne reči: pokušaj samoubistva, kriminalizacija, dekriminalizacija, sistem javnog zdravlja, katarski Krivični zakonik.

Др Дејан Мицковик,[*]
Редовни професор,
Правни факултет Јустинијан Први,
Универзитет Св. Кирил и Методије, Скопје
Др Ангел Ристов,[**]
Редовни професор,
Правни факултет Јустинијан Први,
Универзитет Св. Кирил и Методије, Скопје
Др Андреа Здравковска,[***]
Доцент,
Правни факултет Кичево,
Универзитет Св. Климент Охридски, Битола,
Република Северна Македонија

UDK: 343.54/.55(497.1)
343.62-058.833(497.7)
347.61/.64:364.63(497.7)
342.726-055.2(497.7)

DOI: 10.5281/zenodo.24225861

ПРАВНО РЕГУЛИСАЊЕ ПОРОДИЧНОГ НАСИЉА У РЕПУБЛИЦИ СЕВЕРНОЈ МАКЕДОНИЈИ

Апстракт

Правно регулисање породичног насиља представља једно од значајних питања савременог породичног и кривичног права, нарочито када је реч о делотворној заштити жртава и одговорности државе за спречавање насиља. У овом раду анализира се правни оквир заштите од породичног насиља у Републици Северној Македонији, са циљем да се сагледају постојећа законска решења, њихова међусобна усклађеност и проблеми који се јављају у њиховој примени. Посебно се разматра однос кривичноправне и грађанскоправне заштите, као и значај међународних стандарда за унапређење националног законодавства. У том контексту, посебна пажња посвећена је Истанбулској конвенцији и пракси Европског суда за људска права, нарочито пресудама у предметима *Bevacqua* и S. против Бугарске и Opuz против Турске. Ови предмети указују на то да породично насиље не може бити посматрано као искључиво приватна ствар и да држава има обавезу да предузме одговарајуће мере ради заштите

[*] dejanmickovik@yahooo.com
[**] angelristov@yahoo.com
[***] andrea.zdravkovska@uklo.edu.mk

жртава. Рад разматра и питање правног третмана различитих облика насиља, укључујући физичко, психичко, сексуално и економско насиље, као и потребу да кривичноправна заштита буде доследно уређена и примењивана и у случајевима сексуалног насиља у породичним односима. Полазећи од постојећег законодавства Републике Северне Македоније, укључујући Закон о спречавању и заштити од насиља над женама и породичног насиља, у раду се указује на питања која и даље захтевају пажњу законодавца и надлежних институција. На основу нормативне и упоредноправне анализе, разматрају се могућности за унапређење законских решења у складу са стандардима Савета Европе и праксом Европског суда за људска права. Закључује се да ефикасна заштита од породичног насиља зависи не само од постојања одговарајућих законских механизама већ и од њихове доследне примене и правовременог поступања надлежних институција.

Кључне речи: породично насиље, жртве породичног насиља, кривичноправна заштита, грађанскоправне мере заштите.

Dejan Mickovik, LL.D.,
Full Professor,
Faculty of Law Iustinianus Primus,
University Ss. Cyril and Methodius, Skopje,
Angel Ristov, LL.D.,
Full Professor,
Faculty of Law Iustinianus Primus,
University Ss. Cyril and Methodius, Skopje,
Andrea Zdravkovska, LL.D.,
Assistant Professor,
Faculty of Law in Kichevo,
University St. Kliment Ohridski in Bitola,
Republic of North Macedonia

Legal Regulation of Domestic Violence in the Republic of North Macedonia

Abstract

The legal regulation of domestic violence remains an important issue in civil and criminal law, particularly in terms of effective protection of victims and the State's responsibility to prevent violence. This paper examines the legal framework for protection against domestic violence in the Republic of North Macedonia, focusing on the existing legislative solutions, their consistency, and the difficulties that may arise in their practical application. Particular attention is given to the relationship between criminal-law and civil-law protection and to the role of international standards in the development of national legislation. The analysis draws on the Istanbul Convention and the case law of the European Court of Human Rights (ECtHR), especially the judgments in *Bevacqua and S. v. Bul*garia and *Opuz v. Turkey*. These cases illustrate that domestic violence cannot be regarded as a purely private matter and that States are required to take appropriate measures to protect victims. The paper also considers the legal treatment of different forms of domestic violence, including physical, psychological, sexual, and economic violence, as well as the need for consistent criminal-law protection in cases of sexual violence within family relationships. Starting from the current legislation of the Republic

of North Macedonia, including the Act on Prevention and Protection against Violence against Women and Domestic Violence, the paper identifies issues that continue to require attention from the legislature and the competent institutions. Through normative and comparative legal analysis, the authors explore possible improvements to the existing legal framework in accordance with Council of Europe standards and the ECtHR case law. The paper argues that effective protection against domestic violence depends not only on the availability of appropriate legal mechanisms but also on their consistent application and the timely response.

Keywords: domestic violence, victims, criminal-law protection, civil-law protection measures.

Др Александра Деаноска-Трендафилова, [*]
Редовни професор,
Правни факултет „Јустинијан Први",
Универзитет „Св. Кирило и Методије" у Скопљу,
Република Северна Македонија

UDK: 343.35:340.114(497.7)

DOI: 10.5281/zenodo.24229780

МАКЕДОНСКА КРИВИЧНОПРАВНА РЕФОРМА И КРИВИЧНА ДЕЛА ПРОТИВ СЛУЖБЕНЕ ДУЖНОСТИ: ЈАЧАЊЕ КРИВИЧНОПРАВНЕ ЗАШТИТЕ ИЛИ ПОКУШАЈ СПАШАВАЊА?

Апстракт

Кривична дела против службене дужности су од посебног значаја не само за област кривичног права већ и за све гране власти: законодавну, извршну и судску. Ова категорија обухвата коруптивна кривична дела: давања и примања мита, злоупотреба службеног положаја и овлашћења, трговина утицајем, и многоа друга. Ова кривична дела по правилу чине јавни функционери, лица која обављају послове од јавног интереса, одговорна лица и слично, па се у правној литератури овај вид криминалитета најчешће назива „криминал белих крагни". Током 2023. године, на предлог Министарства правде, Скупштина је усвојила измене Кривичног законика Северне Македоније, што је довело до застарелости кривичног гоњења у великом броју предмета. Конкретно, измењена су законска обележја и прописане санкције за кривично дело „Злоупотреба службеног положаја и овлашћења", док је став 5 који се односио на злоупотребе у поступцима јавних набавки у потпуности избрисан. Ове измене су окарактерисане као удар на правосуђе, будући да су довеле до застарелости стотина активних кривичних предмета, чиме је онемогућено коначно решавање бројних случајева корупције на високом нивоу. Ове измене су накнадно биле предмет разматрања пред Уставним судом. Касније су усвојене додатне измене, а нацрт новог Кривичног законика сада предвиђа потпуно нова законска решења. Аутор детаљно разматра наведене измене и нацрте, уз критички осврт. Такође ће

[*] aleksandra.deanoska@gmail.com

бити представљени и анализирани статистички подаци о трендовима у погледу кривичних дела против службене дужности, политике кажњавања пред македонским судовима, као и утицају поменутих измена на те статистичке показатеље. Посебна пажња биће посвећена казненој политици пред судовима, јер се показало да су изречене казне за ова кривична дела изузетно благе с обзиром да доминира условна казна. Према мишљењу аутора, то не доприноси остваривању предвиђене превентивне сврхе кажњавања. Поред тога, у раду ће бити размотрени и пратећи антикорупцијски механизми, као што су одузимање имовине и имовинске користи стечене криминалном активношћу.

Кључне речи: службена дужност, корупција, криминал, одузимање имовине, реформа, Кривични законик, злоупотреба службене дужности.

Aleksandra Deanoska-Trendafilova, LL.D.,
Full Professor,
Faculty of Law Iustinianus Primus,
University St. Cyril and Methodius in Skopje,
Republic of North Macedonia

The Macedonian Criminal Law Reform and Offences against Official Duty: Strengthened criminal-law protection or an attempt for salvation?

Abstract

Crimes against official duty are of particular interest not only to criminal law experts but also to all branches of government: legislative, executive and judicial. This category includes corruption offences: bribery, abuse of official position and authority, influence trading, etc. These offences are typically committed by public officials, persons performing activities of public interest, responsible persons, etc. In legal literature, such offences are commonly designated as "white-collar' crime. In 2023, acting upon a proposal of the Ministry of Justice, the Assembly of North Macedonian adopted amendments to the Criminal Code, triggering a large number of dismissals in corruption cases due to the expiry of the statute of limitations. Specifically, the amendments were made to the constituent elements and sanctions for the offence of "Abuse of Official Position and Authority" (Article 353 CC), while the provision on the abuse in public procurement (Article 353 § 5) was deleted entirely. These amendments were assessed as an intrusion into the judicial branch, as they led to the statute of limitations expiring in hundreds of pending cases; thus, numerous high-level corruption cases failed to reach conclusion. These amendments were reviewed by the Constitutional Court, further amendments were subsequently adopted, and new solutions have been envisaged in the draft of the new Criminal Code. The author analyzes and critically assesses the amendments and draft provisions in detail. The paper also presents and analyses statistical data on trends in offences against official duty, on the sentencing policy of Macedonian courts, and the effects of the aforesaid amendments as reflected in statistical developments and trends. Special attention is given to the Macedonian courts'

sentencing practices because the imposed penalties in these cases have proved to be exceptionally lenient, considering that the prevalent number of imposed suspended sentences. In the author's view, this fails to fulfill the preventive purpose of punishment. The paper will also examine complementary anti-corruption mechanisms, such as confiscation of assets and proceeds of crime.

Keywords: official duty, corruption, crime, confiscation, reform, Criminal Code, abuse of official duty and authority.

Др Миодраг Симовић, [*]
Редовни професор, Академик,
Академија наука и умјетности БиХ
Др Миле Шикман, [**]
Редовни професор,
Правни факултет Универзитета у Бањој Луци
Босна и Херцеговина

UDK: 343.14:004.8(497.6 RS)
343.98:004.8(497.6 RS)
343.533(497.6 RS)

DOI: 10.5281/zenodo.24228270

КРЕДИБИЛИТЕТ И ВЕРИФИКАЦИЈА ЕЛЕКТРОНСКИХ ДОКАЗА У ОДНОСУ НА ЗЛОУПОТРЕБЕ ВЈЕШТАЧКЕ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ

Апстракт

Електронски (дигитални) докази у Републици Српској имају пуну правну ваљаност и третирају се као равноправни традиционалним доказним средствима, под условом да су прибављени на законит начин и да се може потврдити њихов интегритет. Иако формални апсекти електронских доказа нису спорни (кривичнопроцесним законодавством прописани су услови и начини прибављања ових доказа), потешкоће се могу појавити код материјалог аспекта. Како се они односи на суштину, садржај и техничку природу самог доказа (то је оно што доказ заправо јесте у дигиталном свијету и шта он доказује у погледу чињеница), од кључног значаја је утврђивање њиховог пуног кредибилитета и верификације. Посебан проблем представља злоупотреба вјештачке интелигенције и то тзв. „*deepfake*" технолгије. Предмет овог раду су два питања. Прво, колико су изазови вјештачке интелигенције препознати кроз кривичноправне релевантне одредбе и друго, како и у којем обиму злоупотребе вјештачке интелигецније могу утицати на законитост електронских доказа.

Кључне речи: електронски докази, вјештачка интелигенција, deepfake технологија, закон о кривичном поступку.

[*] vlado_s@blic.net
[**] mile.sikman@pf.unibl.org

Miodrag Simović, LL.D.,
Full Professor, Academician,
Academy of Sciences and Arts of B&H,
Mile Šikman, LL.D.,
Full Professor,
Faculty of Law, University of Banja Luka,
Bosnia and Herzegovina

Credibility and Verification of Electronic Evidence in the context of Artificial Intelligence Misuse

Abstract

Electronic (digital) evidence in Republika Srpska has full legal validity and is treated on an equal footing with traditional forms of evidence, provided that it has been obtained lawfully and that its integrity is verifiable. While the formal aspects of electronic evidence are indisputable (as criminal procedure legislation prescribes the conditions and methods for obtaining such evidence), difficulties may arise regarding the substantive aspect. As this aspect concerns the essence, content, and technical nature of the evidence, i.e. what evidence actually is in the digital realm and what facts it establishes, determining its full credibility and ensuring its verification are of crucial importance. The misuse of Artificial Intelligence (AI), specifically the "deepfake" technology, poses a particular challenge. This paper addresses two issues: first, the extent to which the challenges posed by AI are recognized within relevant criminal law provisions; and second, how and to what extent the misuse of AI can affect the lawfulness of electronic evidence.

Keywords: electronic evidence, Artificial Intelligence, deepfake technology, Criminal Procedure Code.

Др Снежана Бркић,[*]
Редовни професор,
Правни факултет, Универзитет у Новом Саду,
Република Србија

UDK: 343.137.5(497.11)
343.91-053.6

DOI: 10.5281/zenodo.24229556

КОЛИКО ОПШТЕГ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА У МАЛОЛЕТНИЧКОМ? РЕФОРМА МАЛОЛЕТНИЧКОГ ПОСТУПКА И УСЛОВ СПОЈИВОСТИ

Апстракт

Малолетнички поступак је непотпуна посебна кривичнопроцесна форма. Од 2005. године уређен је посебним законом, али не на целовит начин, па се ослања и на примену Законика о кривичном поступку (ЗКП). Нацрт Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и заштити малолетних лица у кривичном поступку из 2025. године задржава општу клаузулу о супсидијарној примени ЗКП, условљену тиме да његове одредбе нису у супротности са посебним законом (услов спојивости). Поред ње, Нацрт уводи низ посебних упућивања различите природе: бланкетна упућивања, сходну примену читавих института уз овлашћење суда на одступање, непосредну примену са изузецима, обрнуто упућивање код спајања поступка, упућивања на појединачне услове и правила, као и негативна упућивања. Аутор разврстава та упућивања и показује да само део њих подлеже провери спојивости. Код осталих, нарочито код главног претреса и доказног поступка, мерило одступања постаје целисходност. Тако се слаби гранична функција процесних начела, која треба да одреде шта из опште форме сме да уђе у посебну. Аутор заступа тезу да је мерило спојивости асиметрично: процесне гаранције општег поступка припадају малолетнику и када их посебни закон не помиње, док правила која га оптерећују улазе у малолетнички поступак само ако су спојива са његовим начелима. Посебно се разматрају ризици динамичког упућивања, којим свака будућа измена ЗКП аутоматски мења и поступак према малолетницима. Рад закључују предлози *de lege ferenda*: да се спојивост изричито цени према наче-

[*] sbrkic@pf.uns.ac.rs

лима из каталога у чл. 2 Нацрта, да се мерило целисходности замени мерилом начела и да се упућивања терминолошки уједначе.

Кључне речи: малолетнички поступак, супсидијарна примена, сходна примена, услов спојивости, Нацрт Закона о малолетницима, гранична функција процесних начела.

Snežana Brkić, LL.D.,
Full Professor,
Faculty of Law, University of Novi Sad,
Republic of Serbia

Juvenile Justice Reform and Compatibility Requirements: To what extent shall the general criminal procedure apply to juvenile proceedings?

Abstract

Juvenile criminal proceedings are a special form of criminal procedure. Since 2005, they have been regulated by a separate legislative act (Juvenile Justice Act, 2005), but in an incomprehensive manner. Therefore, juvenile justice procedure also relies on the Criminal Procedure Code (CPC). The 2025 Draft Act on Juvenile Offenders and the Protection of Juveniles in Criminal Proceedings (hereinafter: the Juvenile Justice Act/ JJA) retains the general clause on the subsidiary application of the CPC, given that its provisions are not contrary to the JJA provisions (the compatibility requirement). The Draft Act also introduces various specific references: blanket reference, mutatis mutandis application of legal institutes subject to the court's discretionary power to depart from them, direct application with exceptions, reverse reference for joinder of proceedings, reference to individual conditions and rules, as well as negative references. The author classifies these references and shows that only some are subject to the compatibility test. For others, especially the main hearing and the taking of evidence, the measure of departure is expediency. This weakens the boundary function of procedural principles, which should determine what may be permitted to pass from the general act into the subject-specific one. The author argues that the compatibility test is asymmetric: safeguards of the general procedure apply to juveniles even where the subject-specific JJ Act is silent, whereas the burdening rules apply only if they are compatible with the general procedure principles. In particular, the paper examines the risks of dynamic references, whereby every future amendment of the CPC automatically alters juvenile proceedings. The paper proposes *de lege ferenda* that compatibility shall be expressly assessed against the principles in Article 2 of the Draft Act,

that expediency shall be replaced by principles as the yardstick, and that the terminology on references shall be harmonised.

Keywords: juvenile criminal proceedings, subsidiary application, application mutatis mutandis, compatibility requirement, Draft Juvenile Justice Act, boundary function of procedural principles.

Др Саша Кнежевић, [*]
Редовни професор,
Правни факултет, Универзитет у Нишу,
Република Србија

UDK: 343.294
343.121:342.7
343.211.3

DOI: 10.5281/zenodo.24321979

РЕХАБИЛИТАЦИЈА ЛИЦА НЕОСНОВАНО ПОДВРГНУТИХ КРИВИЧНОЈ РЕПРЕСИЈИ

Апстракт

Прокламовани циљ кривичноправне заштите друштва јесте да се у покренутом кривичном поступку утврди основаност казненоправног захтева државе за кажњавање окривљеног. Само доказана кривица окривљеног пружа легитимитет кривичноправној заштити друштва, који омогућава одређени степен ограничења људских права ове кривичнопроцесне странке. Људска права окривљеног могу се суспендовати само на основу чињенично утемељене, и на закону засноване правноснажне пресуде. Међутим, друштвена реакција у виду кривичне осуде може се показати неоснованом, ако је репресивни апарат управљен према лицу које није учинилац кривичног дела. Неоснована осуда као резултат има неосновану примену кривичне репресије, која се огледа у штети нанетој невино осуђеном лицу, али и стигматизирајућим ефектима неосноване осуде. Неосновано примењена кривична репресија може се испољити и кроз неосновано лишење слободе окривљеног. Уколико се лична слобода ограничила у предистражном поступку након кога није покренут кривични поступак, или у кривичном поступку чији епилог није осуда окривљеног, репресивни механизам државе је неосновано примењен. Држава мора обештетити лице које је неосновано подвргнуто кривичној репресији, пружајући му законски пут накнаде имовинске и неимовинске штете, али и моралне сатисфакције по основу рехабилитације. Уз то, потребно је неутралисати и штетне последице у сфери статусних права ових лица. Потпуна друштвена рехабилитација лица неосновано подвргнутих кривичној репресији могућа је тек ако се неутралишу све штетне статусне промене, настале услед неосноване осуде или неоснованог лишења слободе (повраћај статуса осигураника со-

[*] knez@prafak.ni.ac.rs

цијалног осигурања, статуса запосленог, наследника, као и јавна обзнана чињенице о неоснованој примени репреије).

Кључне речи: рехабилитација, неоснована осуда, неосновано лишење слободе, репресија.

Saša Knežević, LL.D.,
Full Professor,
Faculty of Law, University of Niš,
Republic of Serbia

Rehabilitation of Persons Unjustifiably Subjected to Criminal Justice Repression

Abstract

The proclaimed objective of criminal-law protection of society in the initiated criminal procedure is to establish the justifiability of the state's request to impose a criminal sanction upon the accused. The legitimacy to criminal-law protection is ascertained only by proving the defendant's culpability (guilt), which allows for a certain degree of restriction upon the defendant's human rights in criminal proceedings. The defendant's human rights may be suspended only on the basis of factually well grounded and legally justified final judgment. However, the social response in the form of a criminal conviction may prove to be unjustified if the repressive apparatus has been aimed against an individual who has not committed the criminal offence. The unjustified (wrongful) conviction results in an unjustified application of criminal repression, which is reflected in damage and harm inflicted upon the wrongfully convicted person, as well as in the stigmatizing effects of such a conviction. The unjustified application of criminal repression may also lead to the wrongful imprisonment. If one's personal freedom has been restricted in the preliminary proceedings which have not resulted in initiating criminal proceedings, or in the course of criminal proceedings which have not resulted in the conviction of the accused, it means that the state's repression mechanism has been applied without justification. In such cases, the state has to compensate the person who was unjustifiably (wrongfully) subjected to criminal repression, by providing legal avenues for compensation of both monetary and non-monetary damages, as well as for moral satisfaction through rehabilitation. In addition, it is essential to neutralize the adverse consequences affecting the person's status-related rights. Full social rehabilitation of persons who have been unjustifiably subjected to criminal-law repression is only possible if all negative effects to their

legal status stemming from their wrongful conviction or imprisonment have been removed (e.g. by restoring the person's social insurance, employment or inheritance status), which should be accompanied by a public acknowledgment of the fact that such criminal repression measures were wrongfully applied without legal justification.

Keywords: rehabilitation, unjustified/wrongful conviction, unjustified deprivation of liberty; repression.

Др Марија Игњатовић,[*]
Редовни професор,
Правни факултет, Универзитет у Нишу,
Република Србија

UDK: 347.515(37)
343.222.4(37)
340.132.2(37:4)

DOI: 10.5281/zenodo.24321277

ОДГОВОРНОСТ ЗА ПОСТУПКЕ ДРУГОГ ЛИЦА У РИМСКОМ ПРАВУ И САВРЕМЕНОМ КРИВИЧНОМ ПРАВУ

Апстракт

Питање одговорности за противправне радње другог лица представља једно од значајних питања развоја правних института и њиховог прилагођавања променама у правном поретку. У римском праву, нарочито у оквиру института *actio noxalis* и *noxalne* одговорности, постојали су посебни облици одговорности за деликте које су учинила лица под влашћу другог лица (*alieni iuris*), чиме је отворен простор за одступање од концепта одговорности засноване искључиво на сопственом противправном поступању. Оваква решења представљају значајан историјскоправни пример специфичног односа између положаја починиоца деликта и лица под чијом се влашћу починилац налази и последица противправног понашања. Циљ рада је да се, полазећи од релевантних института римског права, укаже на историјски развој и правну природу одговорности за поступке другог лица, уз посебно разматрање њеног односа према савременом начелу личне кривичне одговорности. Анализом римскоправних решења и њиховим сагледавањем у контексту савременог кривичног права настоји се да се укаже на значај разликовања одговорности за сопствено понашање од одговорности која се везује за поступање другог лица. Посебна пажња посвећена је питању граница такве одговорности и значају очувања начела личне одговорности у процесу реформе кривичног законодавства.

Кључне речи: римско право, houndefinedална одговорност, *noxalna* одговорност, *actio noxalis* за поступке другог лица, начело личне кривичне одговорности, реформа кривичног законодавства.

[*] marija@prafak.ni.ac.rs

Marija Ignjatović, LL.D.,
Full Professor,
Faculty of Law, University of Niš,
Republic of Serbia

Liability for the Acts of Another Person in Roman Law and Contemporary Criminal Law: The Historical and Legal Aspect of the Principle of Personal Liability

Abstract

Liability for the unlawful acts of another person represents an important issue in the historical development of legal institutions and their adaptation to changes within the legal order. In Roman law, particularly through the institution of *actio noxalis* and the concept of noxal liability, specific forms of liability existed in respect of delicts committed by persons subject to the authority of another (*alieni iuris*). These legal arrangements allowed for a departure from the concept of liability based exclusively on one's own unlawful conduct. They therefore provide a significant historical and legal example of the specific relationship between the perpetrator of a delict, the person exercising authority over the perpetrator, and the legal consequences of the unlawful conduct. The aim of this paper is to examine the historical development and legal nature of liability for the acts of another person, starting from the relevant institutions of Roman law, with particular emphasis on its relationship to the contemporary principle of personal criminal liability. By analysing Roman legal solutions and considering them in the context of contemporary criminal law, the paper seeks to highlight the importance of distinguishing liability for one's own conduct from liability arising in connection with the conduct of another person. Particular attention is devoted to the limits of such liability and to the importance of safeguarding the principle of personal liability in the process of criminal legislation reform.

Keywords: Roman law, noxal liability, actio noxalis, liability for the acts of another person, principle of personal criminal liability, criminal legislation reform.

Др Александар С. Мојашевић, [*]
Редовни професор,
Правни факултет, Универзитет у Нишу,
Република Србија

UDK: 343.1:004.8
[316.647.8:159.95]::343.1
340:159.9.019.4
159.95:347.9

DOI: 10.5281/zenodo.24336915

ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА И КОГНИТИВНЕ ПРИСТРАСНОСТИ У КРИВИЧНОМ ПРАВОСУЂУ: ИЗМЕЂУ УНАПРЕЂЕЊА И НАРУШАВАЊА РАЦИОНАЛНОСТИ ОДЛУЧИВАЊА

Апстракт

Увођење система вештачке интелигенције у кривично правосуђе отвара значајна питања у погледу унапређења ефикасности, објективности и квалитета одлучивања, али истовремено ствара нове ризике повезане са људским и алгоритамским пристрасностима. Полазећи од концепта ограничене рационалности и сазнања бихевиористичке економије, циљ рада је да критички испита могућности и ограничења примене вештачке интелигенције у смањењу когнитивних пристрасности у кривичноправном одлучивању. Посебна пажња посвећена је феномену аутоматизационе пристрасности (automation bias), односно прекомерном ослањању доносилаца одлука на алгоритамске препоруке, као и ризику од репродуковања и појачавања постојећих пристрасности путем алгоритамских система. У том контексту разматрају се потенцијалне примене вештачке интелигенције у анализи доказног материјала, процени ризика од понављања кривичних дела и индивидуализацији кривичних санкција. Рад полази од тезе да вештачка интелигенција не представља нужно коректив људске ограничене рационалности, будући да њена примена може довести до замене непосредних људских пристрасности новим, мање видљивим облицима алгоритамског утицаја на одлучивање. Стога се посебна пажња посвећује транспарентности и објашњивости алгоритамских препорука, очувању аутономије судијског одлучивања и одговорности за одлуке донете уз подршку система вештачке интелигенције. Закључује се да унапређење рационалности и правичности

[*] mojasevic@prafak.ni.ac.rs

кривичног правосуђа не зависи само од технолошких могућности вештачке интелигенције, већ и од начина њеног институционалног обликовања, регулисања и примене.

Кључне речи: вештачка интелигенција, бихевиористичка економија, когнитивне пристрасности, ограничена рационалност, кривично правосуђе, аутоматизациона пристрасност, алгоритамско одлучивање.

Aleksandar S. Mojašević, LL.D.,
Full Professor,
Faculty of Law, University of Niš,
Republic of Serbia

Artificial Intelligence and Cognitive Biases in Criminal Justice: Between Enhancing and Undermining the Rationality of Decision-Making

Abstract

The introduction of artificial intelligence systems into criminal justice raises significant questions regarding the improvement of efficiency, objectivity, and the quality of decision-making, while simultaneously creating new risks associated with human and algorithmic biases. Drawing on the concept of bounded rationality and insights from behavioral economics, this paper aims to critically examine the potential and limitations of artificial intelligence in reducing cognitive biases in criminal justice decision-making. Particular attention is paid to the phenomenon of automation bias, that is, decision-makers' excessive reliance on algorithmic recommendations, as well as to the risk of reproducing and amplifying existing biases through algorithmic systems. In this context, the paper examines potential applications of artificial intelligence in the analysis of evidence, the assessment of the risk of reoffending, and the individualization of criminal sanctions. The paper advances the argument that artificial intelligence does not necessarily serve as a corrective to human bounded rationality, since its application may result in the replacement of direct human biases with new, less visible forms of algorithmic influence on decision-making. Accordingly, particular attention is devoted to the transparency and explainability of algorithmic recommendations, the preservation of judicial autonomy, and accountability for decisions made with the assistance of artificial intelligence systems. The paper concludes that enhancing the rationality and fairness of criminal justice depends not only on the technological capabilities of artificial intelligence but also on the way in which its use is institutionally designed, regulated, and implemented.

Keywords: artificial intelligence, behavioral economics, cognitive biases, bounded rationality, criminal justice, automation bias, algorithmic decision-making.

Др Дарко Димовски,[*]
Редовни професор,
Правни факултет, Универзитет у Нишу,
Правосудни истраживачки центар,
Република Србија

UDK: 343.542.1:004.738.5
343.971:[343.3/.7:004.738.5
343.54/.55
DOI: 10.5281/zenodo.24319806

ОСВЕТНИЧКА ПОРНОГРАФИЈА – КРИМИНОЛОШКИ И КРИВИЧНОПРАВНИ АСПЕКТ

Апстракт

Насиље је иманетно сваком друштву. У последње време употребом савремених технологија створено је још једно средство на основу којег долази до још већег обима виктимизације жена. То средство огледа у јављању *deepfake* и *revenge porn* као нових облика насиља над женама. Ипак, предмет анализе овог рада биће само *revenge porn* (осветничка порнографија). Стога у наставку рада аутор, после појмовног одређена осветничке порнографије, указује на карактеристике осветничке порнографије. Наредни део рада посвећен је приказу нормативних решења у појединим државама. Осветничка порнографија је била предмет анализе Европског суда за људска права у Стразбуру, те је аутор анализирао дати случај. Након тога представљен је нормативни оквир у Републици Србији посматран кроз призму осветничке порнографије. Последњи део односи се на борбу против осветничке порнографије како би се пружила што већа заштита женама. Само на тај начин је могуће повећати код жена степен сигурности у државне органе да ће им бити пружена адекватна заштита од злоупотребе савремених технологија.

Кључне речи: осветничка порнографија, насиље, жене, Република Србија.

[*] darko@prafak.ni.ac.rs

Darko Dimovski, LL.D.,
Full professor,
Faculty of Law, University of Niš,
Judicial Research Center,
Republic of Serbia

Revenge Pornography - Criminology and Criminal Law Aspect

Abstract

Violence is inherent in every society. Lately, with the use of modern technologies, another tool has been created, on the basis of which there is an even greater scope of victimization of women. This tool is reflected in the appearance of deepfake and revenge porn as new forms of violence against women. However, the subject of this paper's analysis will only be revenge porn. Therefore, in the continuation of the work, after defining the concept of revenge pornography, the author gives an overview of normative solutions in certain countries. The next part of the paper is devoted to the characteristics of revenge pornography. Revenge pornography is the subject of analysis by the European Court of Human Rights in Strasbourg, the author analyzed the given case. After that, the normative framework in the Republic of Serbia was presented, viewed through the prism of revenge pornography. The last part of the responsibility falls on the fight against revenge pornography in order to provide as much protection as possible to women. Only in this way is it possible to increase women's degree of security in state bodies that they will be provided with adequate protection against the misuse of modern technologies.

Keywords: revenge pornography, violence, women, Republic of Serbia.

Aida Diana Dumitrescu, PhD,[*]
Associate Professor,
Police Academy "Alexandru Ioan Cuza", Bucharest,
Republic of Romania

UDK: 341.63:339.727.22:351.82(498)
340.13:330.322(498)
339.54(498)

DOI: 10.5281/zenodo.24224545

DISPUTE RESOLUTION IN THE FIELD OF FOREIGN INVESTMENTS AND NORMATIVE NOVELTIES ON FOREIGN INVESTMENTS IN ROMANIA

Abstract

The present epistemological study is based on the fact that the contracting parties in the field of international trade law have specific priorities, perhaps more than in any other legal area. Some of these priorities are prompt recovery of damages, the need to continue their business activities, to preserve their professional image and reputation within their sector, and to avoid the adverse effects of publicity surrounding some disputes. These priorities, which are deeply embedded in the field of foreign investments, drive the majority of contracting parties in international commerce to choose arbitration as a method for settling potential disputes rather than standard judicial proceedings which may be instituted under criminal or commercial law. In this context, the paper examines the normative framework on dispute resolution in the field of foreign investments in Romania. After the introduction, the central part first provides a systematic analysis of the specific features of arbitral dispute resolution, highlighting theoretical and practical peculiarities of resolving disputes involving foreign investors through arbitration. Then, the author delivers an extensive analysis of the recently amended regulatory framework governing foreign investments in Romania. The final part of the paper includes conclusions and proposals. The topical relevance and timeliness of this study stem from its analytical approach to pertinent international arbitral practice and recent regulatory updates in the field of foreign investments, focusing particularly on the legal solutions and choices made by the Romanian legislature. This knowledge is both useful and necessary for all potential foreign investors in Romania.

Keywords: dispute resolution, international trade, arbitration, arbitration clause, exequatur decision, investor, foreign investor.

[*] aida_dumitrescu@yahoo.com

Dr Aida Diana Dumitrescu,
Vanredni profesor,
Policijska akademija "Alexandru Ioan Cuza", Bukurešt,
Republika Rumunija

Rešavanje sporova i normativne novine u oblasti stranih investicija u Rumuniji

Apstrakt

Ova epistemološka studija zasniva se na činjenici da ugovorne strane u oblasti međunarodnog trgovinskog prava imaju specifične prioritete, možda više nego u bilo kojoj drugoj pravnoj oblasti. Neki od njih su brza naknada štete, nastavak poslovanja, očuvanje profesionalnog imidža i ugleda u svom sektoru delatnosti, izbegavanje negativnih efekata publiciteta nekih sporova. Ovi prioriteti, koji su sastavni deo oblasti stranih investicija, podstiču većinu ugovornih strana u međunarodnoj trgovini da izaberu arbitražu kao metod rešavanja potencijalnih sporova umesto standardnih sudskih postupaka u okviru krivičnog ili trgovinskog prava. U tom kontekstu, rad sagledava normativni okvir za rešavanje sporova u oblasti stranih investicija u Rumuniji. Nakon uvodnih razmatranja, centralni deo rada najpre daje podrobnu analizu specifičnih karakteristika arbitraže, sa posebnim osvrtom na teorijske i praktične osobenosti arbitražnog rešavanja sporova u kojima učestvuju strani investitori. Autor zatim predstavlja opsežnu analizu nedavno izmenjenog regulatornog okvira u oblasti stranih investicija u Rumuniji. Završni deo rada sadrži zaključke i predloge. Aktuelnost ovog rada proizilazi iz analitičkog pristupa relevantnoj međunarodnoj arbitražnoj praksi i nedavnim normativnim izmenama u oblasti stranih investicija u Rumuniji, sa naglaskom na novim zakonskim rešenjima rumunskog zakonodavca. Poznavanje arbitražne prakse i novih zakonskih rešenja je ne samo korisno već i neophodno za sve potencijalne strane investitore u Rumuniji.

Ključne reči: rešavanje sporova, međunarodna trgovina, arbitraža, arbitražna klauzula, odluka o egzekvaturi, investitor, strani investitor.

Др Александар В. Гајић,[*]
Ванредни професор,
Правни факултет, Универзитет у Београду,
Република Србија

UDK: 341.4:340.137
341.645.2/.5:340.137
341.123:341.645

DOI: 10.5281/zenodo.24228242

ПОТРЕБА ЗА РЕФОРМОМ МЕЂУНАРОДНОГ КРИВИЧНОГ ПРАВОСУЂА

Апстракт

Међународне кривичне институције делују у оквиру децентрализованог система, без формалних институционалних веза између њих. Ипак, Међународни кривични суд (МКС) заузима централно место у савременом међународном кривичном правосуђу, делујући упоредо са другим кривичним трибуналима. Иако је неспорно да основни међународни злочини — злочин агресије, геноцид, злочини против човечности и ратни злочини — представљају злочине према општем међународном праву, међународно кривично правосуђе није достигло универзалност. Оно се и даље суочава са значајним препрекама и изложено је бројним критикама, нарочито имајући у виду новију праксу Међународног кривичног суда и Међународног резидуалног механизма за кривичне трибунале. Овај чланак разматра питање постојања неопходне политичке воље држава за реформу „система" међународног кривичног правосуђа и указује на реформе које нам се чине неопходним како би се међународни „систем" кривичног правосуђа у већој мери ускладио са начелима правилног вршења правде (*proper administration of justice*). Разматрање ће обухватити материјалноправне одредбе које се односе на злочин агресије и злочине против човечности, обавезе држава у погледу сарадње у кривичним стварима, надлежност међународних кривичних судова и трибунала, као и поједина процесна правила која ове институције примењују. Централно питање односи се на политичку вољу и настојања држава да уведу промене у области међународног кривичног правосуђа, отпор међународних кривичних судова и трибунала таквим реформама, као и утврђивање кључних области у којима су реформе неопходне. Посебна пажња биће посвећена одговарајућим

[*] gajic@ius.bg.ac.rs

улогама Генералне скупштине Уједињених нација и Скупштине држава чланица Римског статута у покретању, унапређивању и спровођењу неопходних промена.

Кључне речи: међународно кривично правосуђе, надлежност међународних кривичних судова и трибунала, Међународни кривични суд, политичка воља држава, реформа.

Aleksandar V. Gajić, LL.D.,
Associate Professor,
Faculty of Law, University of Belgrade,
Republic of Serbia

The Need for Reform of International Criminal Justice

Abstract

International criminal institutions operate within a decentralized framework, without formal institutional links between them. Nevertheless, the International Criminal Court (ICC) occupies a central position in the contemporary field of international criminal law, operating alongside other international criminal tribunals. While it is indisputable that the core international crimes (aggression, genocide, crimes against humanity, and war crimes) are crimes under general international law, the administration of international criminal justice has not achieved universality. It continues to face significant obstacles and remains subject to extensive criticism, particularly in light of the recent practice of the ICC and the International Residual Mechanism for Criminal Tribunals (IRMCT). This article examines the issue of existence of the necessary political will among States to reform the administration of international criminal justice, and identifies the reforms required to bring the international criminal justice "system" into closer alignment with the principles of the proper administration of justice. The discussion will address substantive legal provisions concerning the crime of aggression and crimes against humanity, States' obligations to cooperate in criminal matters, the jurisdiction of international criminal courts and tribunals, and selected procedural rules applied by these institutions. The central issue concerns the political will and efforts of States to introduce changes in the field of international criminal justice, the resistance of international criminal courts and tribunals to such reforms, and the identification of key areas requiring reform. Particular attention will be paid to the respective roles of the United Nations General Assembly and the Assembly of States Parties to the Rome Statute in initiating, advancing, and implementing the necessary changes.

Keywords: international criminal justice, jurisdiction of international criminal courts and tribunals, International Criminal Court, political will of states, reform of international criminal justice.

Др Мирјана Ђукић, [*]
Ванредни професор,
Правни факултет, Универзитет у Приштини,
Косовска Митровица,
Република Србија

UDK: 340.134:343.1(497.11)
343.1:004

DOI: 10.5281/zenodo.24322303

ИЗАЗОВИ РЕФОРМЕ КРИВИЧНОГ ПРОЦЕСНОГ ПРАВА У ЕРИ ДИГИТАЛНЕ ТРАНСФОРМАЦИЈЕ[**]

Апстракт

Динамичан развој и усавршавање информационо-комуникационих технологија условили су потребу за фундаменталном реформом кривичног процесног права, које је традиционално конципирано за материјални свет. Наспрам традиционалне материјалности, дигитални докази носе специфичне карактеристике попут нематеријалности, лаке изменљивости, подложности манипулацијама, прекограничног карактера, те тако озбиљно тестирају важећа процесна решења. Свеопшта присутност дигиталних доказа опредељује анализу кључних правних изазова са којима се кривично правосуђе суочава приликом прикупљања, обезбеђивања и извођења ове врсте доказа (законитост прибављања, обезбеђивање ланца доказивања, спровођење дигиталне форензике). У раду се на основу нормативне и анализе појединих ставова домаћих и међународних судова, дају предлози у смеру нормирања аутономног доказног средства и стандардизације форензичких процедура. Кроз чврсте процесне гаранције назире се успостављање баланса између две опречне тенденције – ефикасности кривичног поступка и заштите основних права учесника у кривичном поступку, посебно права на приватност и правично суђење у светлу принципа једнакости оружја.

Кључне речи: реформа кривичног правосуђа, дигитални докази, право на приватност, једнакост оружја.

---

[*] djukic@pr.ac.rs

[**] Рад представља резултат истраживања које финансира Министарство науке, технолошког развоја и иновација по Уговору са Правним факултетом Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, евиденциони број 451-03-137/2025-03/200254 од 04.02.2025.године.

Mirjana Đukić, LL.D.,
Associate Professor,
Faculty of Law, University of Priština,
Kosovska Mitrovica,
Republic of Serbia

Challenges in the Reform of Criminal Procedure Law in the Era of Digital Transformation

Abstract

The dynamic development and advancement of information and communication technologies have necessitated a fundamental reform of criminal procedure law, which was traditionally conceived for the physical world. In contrast to traditional physical evidence, digital evidence has specific characteristics (such as: intangibility, ease of alteration, susceptibility to manipulation, and cross-border nature) that rigorously test the existing procedural framework. The ubiquitous presence of digital evidence shapes the analysis of key legal challenges faced by the criminal justice system during the collection, preservation, and presentation of such evidence (including the legality of acquisition, the maintenance of the chain of custody, and the application of digital forensics). Based on a normative analysis and an examination of the positions taken by domestic and international courts, this paper offers proposals for the formal legal recognition of digital evidence as a distinct category and for the standardization of forensic procedures. Through robust procedural safeguards, a balance can be struck between two competing objectives: the efficiency of criminal proceedings and the protection of the participants' fundamental rights, specifically the right to privacy and the right to a fair trial, viewed through the lens of the principle of "equality of arms."

Keywords: criminal justice reform, digital evidence, right to privacy, equality of arms.

Др Иван Илић, [*]
Ванредни професор,
Правни факултет, Универзитет у Нишу,
Јована Пешић, [**]
Адвокат,
Република Србија

UDK: 343.137.5(497.11)
343.162(497.11)

DOI: 10.5281/zenodo.24322576

СХОДНА ПРИМЕНА ОДРЕДАБА О ИЗУЗЕЋУ СУДИЈЕ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ ПРЕМА МАЛОЛЕРНИЦИМА – СПОРНА ПИТАЊА

Апстракт

Најновијим таласом реформе кривичног законодавства у Србији обухваћени су Законик о кривичном поступку, али и Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица. Сачињене су измене и допуне процесних закона које су прошле јавну расправу, али до дана данашњег нису ушле у скупштинску процедуру. Важећи Законик о кривичном поступку у глави III предвиђа могућност изузећа судије и судије поротника, у случајевима наведеним *numerus clausus* али и их других разлога, који побуђују сумњу у непристрасност. Одредбе о изузећу судије и судијев поротника сходно се примењују на јавне тужиоце, лица која су законом овлашћена да их замењују, на записничаре, преводиоце, тумаче и вештаке, као и стручна лица. Сходном применом нису обухваћени неки специфични процесни субјекти у кривичном поступку према малолетницима, попут представника органа старатељства, а у закону о малолетницима нема посебне одредбе о изузећу процесних субјеката. Аутори у раду представљају примере из праксе, који указују на потребу проширења обима примене одредбе из Законика о кривичном поступку, која се односи на сходну примену норми о изузећу судије, с циљем заштите права на непристрасно одлучивање у кривичном поступку.

Кључне речи: изузеће судија, право на непристрасан суд, кривични поступак, поступак према малолетницима.

[*] ivan@prafak.ni.ac.rs
[**] jovana.pesic990@gmail.com

Ivan Ilić, LL.D.,
Associate Professor,
Faculty of Law, University of Niš,
Jovana Pešić, LL.B.,
Attorney-at-law,
Republic of Serbia

Mutatis Mutandis Application of Provisions on the Exclusion of a Judge in Criminal Proceedings Involving Juveniles: Contested Issues

Abstract

The latest wave of criminal justice reform in Serbia encompasses both the Criminal Procedure Code and the Act on Juvenile Offenders and Criminal Law Protection of Juveniles (hereinafter: the Juvenile Justice Act). Amendments and supplements to these procedural laws have been drafted and have undergone the public consultation stage. However, to date, they have not entered the parliamentary procedure yet. Chapter III of the current Criminal Procedure Code provides for the recusal of judges and lay judges, not only in specific numerus clausus cases but also for other reasons that cast doubt on their impartiality. These provisions regarding the recusal of judges and lay judges apply mutatis mutandis to public prosecutors, individuals authorized by law to act as their substitutes, court clerks, translators, interpreters, expert witnesses, and other technical/professional staff. However, this mutatis mutandis application does not extend to some specific participants in criminal proceedings involving juveniles, such as representatives of guardianship authorities, nor does the Juvenile Justice Act contain any specific provisions regarding the recusal of such participants. In this paper, the authors present practical examples demonstrating the need to expand the scope of the Criminal Procedure Code provision on the mutatis mutandis application of recusal rules, with the aim of safeguarding the right to an impartial decision-making process in criminal proceedings.

Keywords: exclusion of judges, right to an impartial court, criminal proceedings, juvenile proceedings.

Др Ванда Божић, [*]
Ванредни професор,
Департман за правне науке,
Државни универзитет у Новом Пазару,
Република Србија

UDK: 343.61-055.2(497.11)
343.3/.7(497.11)(094.5)
305-055.2

DOI: 10.5281/zenodo.24321806

НУЖНОСТ ИНКРИМИНАЦИЈЕ ФЕМИЦИДА КАО ПОСЕБНОГ КРИВИЧНОГ ДЕЛА У КРИВИЧНОМ ЗАКОНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Апстракт

Фемицид, као најекстремнији облик родно заснованог насиља над женама, представља озбиљан изазов савременог кривичног права и намеће питање адекватности постојећих нормативних механизама заштите права на живот. Иако Кривични законик Републике Србије прописује више квалификованих облика тешког убиства, родно засновано лишење живота жене није препознато као посебно кривично дело, чиме се отвара питање достатности постојећих инкриминација и потребе за њиховим нормативним преиспитивањем. Предмет рада је критичка анализа оправданости увођења фемицида као самосталне инкриминације у кривично законодавство Републике Србије, уз разматрање његовог односа према постојећим облицима тешког убиства. Применом нормативноправног, упоредноправног и аналитичког метода критички се разматрају одабрана упоредноправна решења, ради утврђивања могућности и граница њихове примене у реформи кривичног законодавства Републике Србије. Полази се од тезе да постојеће инкриминације, иако омогућавају кажњавање учинилаца, не обезбеђују довољно јасно нормативно препознавање специфичности родно заснованих убистава, нарочито када су повезана са претходним насиљем, односима доминације и контроле, као и родно заснованим побудама учиниоца. Посебна пажња посвећује се одређивању законских обележја фемицида, доказивању родне мотивације и разграничењу од постојећих квалификованих облика убиства, уз поштовање начела законитости и правне сигурности.

[*] vbozic@np.ac.rs

Закључује се да увођење фемицида као посебног кривичног дела представља оправдан и нужан правац реформе Кривичног законика Републике Србије, при чему се предлози де леге ференда заснивају на потреби нормативне одређености, јасног разграничења нове инкриминације од постојећих облика тешког убиства, доследне кривичноправне заштите и делотворнијег спречавања родно заснованог насиља над женама.

Кључне речи: фемицид, тешко убиство, родно засновано насиље, кривичноправна заштита, реформа кривичног законодавства.

Vanda Božić, LL.D.,
Associate Professor,
Department of Legal Sciences,
State University of Novi Pazar,
Republic of Serbia

The Necessity of Criminalising Femicide as a Separate Criminal Offence in the Criminal Code of the Republic of Serbia

Abstract

Femicide, as the most extreme form of gender-based violence against women, poses a serious challenge to contemporary criminal law and raises questions about the adequacy of existing legal mechanisms for protecting the right to life. Although the Criminal Code of the Republic of Serbia envisages several forms of aggravated murder, the gender-related killing of a woman is not recognised as a separate criminal offence, calling into question the sufficiency of existing provisions. The paper critically examines the justification for introducing femicide as an independent criminal offence in Serbia and its relationship with existing forms of aggravated murder. Employing normative, comparative and analytical methods, the paper critically examines selected comparative law approaches to determine the possibilities and limitations of their application in reforming the criminal legislation of the Republic of Serbia. The central thesis is that, although the existing offences provide for the perpetrators' punishment, they do not sufficiently recognise the specific nature of gender-related killings, particularly when associated with prior violence, patterns of domination and control, and the perpetrator's gender-based motives. Special attention is given to defining the statutory elements of femicide, proving gender-based motivation and distinguishing the proposed offence from existing forms of aggravated murder, while safeguarding the principles of legality and legal certainty. The paper concludes that introducing femicide as a separate criminal offence constitutes a justified and necessary direction for reforming the Criminal Code

of the Republic of Serbia. The de lege ferenda proposals emphasize precise statutory definitions, a clear distinction between the new offence and existing forms of aggravated murder, consistent criminal-law protection and more effective prevention of gender-based violence against women.

Keywords: femicide, aggravated murder, gender-based violence, criminal law protection, criminal law reform.

Elena Emilia Ștefan, PhD, [*]
Associate Professor,
Faculty of Law, Nicolae Titulescu University of Bucharest,
Republic of Romania

UDK: 343.232(498)
342.922:347.99(498)
341.645:342.7:347.9(4)

DOI: 10.5281/zenodo.24224743

COMPLEX LEGAL MECHANISMS FOR ANALYZING ADMINISTRATIVE OFFENSES DERIVED FROM CRIMINAL LAW IN LIGHT OF THE ECHR'S STANDARDS ON PROCEDURAL SAFEGUARDS

Abstract

Nowadays, the most common type of legal violation is undoubtedly the administrative offense (contravention), which is committed by both individuals and legal entities. Currently, under Romanian legislation, contraventions fall within the scope of administrative law, although they were originally part of criminal law. However, from the perspective of the ECHR's case law on procedural safeguards, an administrative offense is considered a criminal offense, with all the associated legal consequences. In this context, this paper aims to analyze administrative offenses from an interdisciplinary perspective, at the intersection of administrative law and criminal law. Methodologically, this study draws on legal doctrine, legislation, and case law from both national and comparative law, bringing to light the regulatory and jurisprudential challenges pertaining to administrative offenses and highlighting the role of the judge who will be called upon to adjudicate cases involving these issues in courts. Using the legal research methods, the paper highlights the complex nature of administrative offenses. In conclusion, although Romanian legislation governing administrative offenses falls under Article 6 of the European Convention on Human Rights, the imposition of sanctions adheres to legal principles similar to those governing criminal sanctions.

Keywords: administrative offense (contravention), ECHR case law, procedural safeguards, Constitutional Court, criminal justice.

[*] stefanelena@univnt.ro

Dr Elena Emilia Ștefan,
Vanredni profesor,
Pravni fakultet, Univerzitet u Bukureštu,
Republika Ruminija

Složeni pravni mehanizmi za analizu upravnih prekršaja koji proizlaze iz krivičnog prava u svetlu standarda Evropskog suda za ljudska prava o procesnim garancijama

Apstrakt

Upravni prekršaj je danas nesumnjivo najčešci vid povrede zakona, čiji počinioci mogu biti i fizička i pravna lica. Trenutačno, prema rumunskom zakonodavstvu, prekršaji spadaju u delokrug upravnog prava, iako su prvobitno bili deo krivičnog prava. Međutim, iz perspektive sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava u pogledu procesnih garancija, upravni prekršaj se tretira kao krivični prekršaj, uključujući sve pravne posledice koje iz njega proizilaze. U tom kontekstu, cilj rada je da analizira upravne prekršaje iz interdisciplinarne perspektive, na preseku upravnog i krivičnog prava. U pogledu metodologije naučno-istraživačog rada, ova studija se oslanja na pravnu doktrinu, normativu i sudsku praksu u okvirima nacionalnog i komparativnog prava, pri čemu se naročito razmatraju zakonodavni i pravosudni izazovi u pogledu upravnih prekršaja i naglašava uloga sudija koji sude u ovim slučajevima. Kroz metode pravnog istraživanja, rad ukazuje na kompleksnu prirodu upravnih prekršaja. Iako rumunsko zakonodavstvo koje uređuje upravne prekršaje potpada pod odredbe člana 6. Europske konvencije o ljudskim pravima, autor ističe da izricanje sankcija za upravne prekršaje počiva na pravnim načelima koja su slična onima koja se koriste kod krivičnih sankcija.

Ključne reči: upravni prekršaj, sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava, procesne garancije, Ustavni sud, krivično pravosuđe.

Др Емилија Алексовска,
Доцент,
Правни факултет,
Универзитет „Мајка Тереза" у Скопљу,
Република Северна Македонија

UDK: 343.541-053.2
343.541:179.2
343.541:343.85

DOI: 10.5281/zenodo.24322033

СТАРОСНЕ ГРАНИЦЕ У КРИВИЧНОПРАВНОЈ ЗАШТИТИ ДЕЦЕ ОД СЕКСУАЛНОГ ЗЛОСТАВЉАЊА: НОРМАТИВНА КОХЕРЕНТНОСТ И ПОТРЕБА ЗА СТЕПЕНОВАНИМ МОДЕЛОМ ЗАШТИТЕ

Апстракт

Заштита деце од сексуалног злостављања у кривичном праву представља област у којој законодавац мора истовремено да обезбеди појачану заштиту детета као посебно рањиве категорије и да узме у обзир развојне капацитете детета за самостално доношење одлука. У том смислу, узраст детета служи као кључни критеријум за одређивање обима и интензитета кривичноправне заштите али се не може посматрати изоловано од других релевантних околности. Циљ овог рада је да испита нормативну кохерентност различитих старосних граница утврђених у Кривичном законику Републике Северне Македоније, са посебним освртом на правни положај деце узраста од 15 до 18 година. Применом нормативног, системског и телеолошког приступа, у раду се анализирају релевантне одредбе које се односе на кривична дела против полне слободе, при чему је посебна пажња посвећена односу између старосних граница од 14 и 15 година, као и критеријумима као што су принуда, пристанак, поверење, ауторитет, зависност, рањивост и експлоатација. Осим тога, у раду се разматрају релевантни међународни и европски стандарди, уз осврт на одређена упоредноправна решења.

Анализа показује да Кривични законик пружа вишеслојну заштиту деци и након навршене 15. године живота; међутим, различите старосне границе нису увек повезане са јединственим и јасно дефинисаним нормативним критеријумом. Од посебног значаја је питање усклађивања заштите засноване на узрасту, како у физичком тако и у дигиталном окружењу, као и потреба за адекватним разгра-

ничењем између добровољних односа међу вршњацима и сексуалне експлоатације. У раду се износи став да би будућа законодавна политика требало да тежи ка постепеном, вишекритеријумском моделу кривичноправне заштите, у којем узраст остаје примарни али не и једини критеријум. Такав модел би требало да комбинује појачану заштиту засновану на узрасту за децу млађу од 15 година са посебним заштитним механизмима за адолесценте узраста од 15 до 18 година, усмереним против принуде, манипулације, злоупотребе поверења, ауторитета или зависности, експлоатације и других облика сексуалног злостављања. Истовремено, такав модел би требало да обезбеди одговарајући регулаторни оквир за односе између особа сличне животне доби (*close-in-age*), као и да осигура системску усклађеност заштите у физичкој и дигиталној сфери.

Кључне речи: дете, сексуално злостављање, кривичноправна заштита, старосне границе, нормативна кохерентност, сексуална аутономија, рањивост, слична животна доб (close-in-age).

Emilija Aleksovska, LL.D.,
Assistant Professor,
Faculty of Law, Mother Teresa University in Skopje,
Republic of North Macedonia

Age Thresholds in the Criminal-law Protection of Children against Sexual Abuse: Normative Coherence and the Need for a Graduated Protection Model

Abstract

Criminal-law protection of children against sexual abuse is an area where the legislator must simultaneously ensure enhanced protection for the child as a particularly vulnerable category and take into account the child's developmental capacity for autonomous decision-making. In this context, age is one of the key criteria for determining the scope and intensity of criminal law protection but it cannot be considered in isolation from other relevant circumstances. This paper aims to examine the normative coherence of various age thresholds provided in the Criminal Code of the Republic of North Macedonia, with specific reference to the criminal-law position of children aged 15 to 18. Employing normative, systematic, and teleological approaches, the paper analyzes relevant provisions concerning sexual offenses, particularly focusing on the relationship between the 14- and 15-year age thresholds, as well as the criteria of coercion, consent, trust, authority, dependency, vulnerability, and exploitation. The paper also examines relevant international and European standards, as well as selected comparative law approaches to this matter.

The analysis reveals that the Criminal Code provides multi-layered protection for children even after the age of 15; however, the various age thresholds are not always linked to a clearly articulated and unified normative criterion. Of particular importance is the issue of aligning age-based protection across physical and digital contexts, as well as the need to properly distinguish between consensual peer relationships and sexual exploitation. The paper argues that future legislative policy should move

towards a graduated (tiered), multi-criteria model of criminal-law protection where age remains a primary but not the sole criterion. Such a model should combine enhanced age-based protection for children under 15 with specific protection for adolescents aged 15 to 18 against coercion, manipulation, abuse of trust, authority or dependency, exploitation, and other forms of sexual abuse, while simultaneously providing appropriate regulation for "close-in-age" relationships and ensuring systemic alignment between physical and digital protection measures.

Keywords: child; sexual abuse; criminal law protection; age thresholds; normative coherence; sexual autonomy; vulnerability; close-in-age.

Др Милана Писарић,[*]
Доцент,
Правни факултет, Универзитет у Новом Саду,
Република Србија

UDK: 343.14:004(497.11)
343.98:004(497.11)
341.24:343.9.024(4)
343.211.3:341.24

DOI: 10.5281/zenodo.24228435

РЕПУБЛИКА СРБИЈА И ДРУГИ ДОДАТНИ ПРОТОКОЛ УЗ КОНВЕНЦИЈУ О ВИСОКОТЕХНОЛОШКОМ КРИМИНАЛУ

Апстракт

Од када је Конвенција Савета Европе о високотехнолошком криминалу отворена за потписивање пре двадесет и пет година, информационе технологије су еволуирале и трансформисале друштво, што је праћено значајним порастом модалитета злоупотреба тих технологија у криминалне сврхе, чинећи високотехнолошки криминал озбиљном претњом по људска права, друштво и привреду, те владавину права. Иако је несумњиво да је овај међународни уговор у немалом броју држава допринео стварању правног оквира за сузбијање високотехнолошког криминала и прикупљање електронских доказа, и премда су одредбе Конвенције креиране као технолошки неутралне, што их и данас чини подесним, током година се показало да један од најзначајнијих изазова представља непостојање делотворног механизма за приступ и прибављање рачунарских података, који би се могли користити као доказ у кривичном поступку, од пружалаца услуга електронских комуникација и сличних услуга, а нарочито у ситуацији када се подаци налазе на територији друге државе. Ради превазилажења ових, и са њим повезаних изазова у прикупљању електронских доказа, осмишљен је Други додатни протокол уз Конвенцију о високотехнолошком криминалу, који је отворен за потписивање у мају 2022. године. Република Србија је потписала и ратификовала не само Конвенцију и (први) Додатни протокол уз њу, него и овај протокол – штавише, прва је од држава потписница која га је и ратификовала. У сусрет ступању на снагу Другог додатног, који допуњује како Конвенцију, тако и (први) Додатни протокол, у раду се анализирају кључни концепти и захтеви који се постављају пред

[*] mpisaric@pf.uns.ac.rs

државе уговорнице, а потом и одредбе домаћег права, те се дају одређени *de lege ferenda* предлози у циљу усаглашавања са међународноправним обавезама које је држава преузела у циљу унапређења прикупљања електронских доказа.

Кључне речи: високотехнолошки криминал, електронски докази, Савет Европе, Србија.

Milana Pisarić, LL.D.,
Assistant Professor,
Faculty of Law, University of Novi Sad,
Republic of Serbia

The Republic of Serbia and the Second Additional Protocol to the Convention on Cybercrime

Abstract

The Council of Europe Convention on Cybercrime was opened for signature twenty-five years ago but information technologies have evolved and transformed society ever since. This evolution has been accompanied by a significant increase in the misuse of these technologies for criminal purposes, rendering cybercrime a serious threat to human rights, society, economy, and the rule of law. It is indisputable that this international treaty has contributed to the establishment of a legal framework for combating cybercrime and collecting electronic evidence in many countries. Although the Convention's provisions were designed to be technologically neutral, and hence remain relevant today, experience over the years has revealed a major challenge: the lack of an effective mechanism for accessing and obtaining computer data (to be used as evidence in criminal proceedings) from electronic communication service providers and similar entities, particularly when such data is located within the territory of another state. To address these and related challenges in the collection of electronic evidence, the Second Additional Protocol to the Convention on Cybercrime was developed and opened for signature in May 2022. The Republic of Serbia has signed and ratified not only the Convention and its (first) Additional Protocol but also this new protocol; in fact, Serbia was the first signatory state to ratify the second protocol. In anticipation of the entry into force of the Second Additional Protocol, which supplements both the Convention and the (first) Additional Protocol, this paper analyzes the key concepts and requirements imposed on the State parties, as well as the relevant provisions of domestic law. Furthermore, it offers de lege ferenda proposals aimed at ensuring

alignment with the international legal obligations that the state has undertaken to improve the collection of electronic evidence.

Keywords: cybercrime, electronic evidence, Council of Europe, Serbia.

Др Сара Митић,[*]
Доцент,
Правни факутет, Универзитет у Нишу,
Република Србија

UDK: 343.2/.7(497.11)"18/19"
340.134(497.1) "1918/1945"

DOI: 10.5281/zenodo.24320487

РЕФОРМЕ КРИВИЧНОГ ЗАКОНОДАВСТВА ОД КНЕЖЕВИНЕ СРБИЈЕ ДО КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

Апстракт

Развој кривичног законодавства у Србији током XIX и почетком XX века обележиле су значајне реформе, условљене политичким, друштвеним и правним променама. У раду ће бити размотрени најважнији правци реформисања материјалног и процесног кривичног права, од првих кодификаторских подухвата у Кнежевини Србији до настојања да се превазиђе правни партикуларизам у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. Посебна пажња биће посвећена континуитету и променама у законодавним решењима, као и њиховом значају за развој кривичног правосуђа.

Кључне речи: кривично законодавство, реформе, Кнежевина Србија, Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца, правни партикуларизам.

[*] sara.mitic@prafak.ni.ac.rs

Sara Mitić, LL.D.,
Assistant Professor,
Faculty of Law, University of Niš,
Republic of Serbia

Reforms of Criminal Legislation from the Principality of Serbia to the Kingdom of the Serbs, Croats and Slovenes

Abstract

The development of criminal legislation in Serbia during the 19th and the early 20th century was marked by significant reforms shaped by political, social, and legal changes. This paper will examine the main directions of these reforms in substantive and procedural criminal law, starting from the earliest codification efforts in the Principality of Serbia to the attempts to overcome legal particularism in the Kingdom of the Serbs, Croats and Slovenes. Particular attention will be given to continuity and change in legislative solutions, as well as their significance for the development of criminal justice.

Keywords: criminal legislation, reforms, Principality of Serbia, Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, legal particularism.

Др Филип Мирић,[*]
Научни сарадник,
Правни факултет, Универзитет у Нишу,
Република Србија

UDK: 343.24:343.4-056.26(497.11)
342.726-056.26/.36(497.11)
343.97:316.647.8

DOI: 10.5281/zenodo.24225536

ПРАВЦИ РЕФОРМЕ КРИВИЧНОПРАВНЕ ЗАШТИТЕ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ ОД ЗЛОЧИНА МРЖЊЕ

Апстракт

Особе са инвалидитетом су изложене различитим облицима виктимизације и дискриминације. Иако се не може тврдити да су особе са инвалидитетом континуирано изложене злочинима мржње, тежина и друштвена опасност овог облика криминалитета захтева да се анализирају могући правци реформе кривичноправне заштите особа са инвалидитетом од злочина мржње, што представља и предмет овог рада. У раду ће се анализирати одредба члана 54а Кривичног законика Републике Србије и указати на њену неусклађеност са одредбом члана 21. Устава Републике Србије који забрањује дискриминацију по било ком основу. Управо чињеница да приликом навођења посебних околности за одмеравање казне за кривично дело учињено из мржње није наведен инвалидитет, особе са инвалидитетом доводи у неједнак положај када је реч о кривичноправној заштити од злочина мржње. Циљ рада је да се научној и стручној јавности укаже на значај кривичноправне заштите особа са инвалидитетом, као и да се, на известан начин пледира да се, приликом наредних измена и допуна Кривичног законика Републике Србије исправи овај пропуст законодавца који отежава кривичноправну заштиту особа са инвалидитетом у Републици Србији.

Кључне речи: особе са инвалидитетом, кривичноправна заштита, злочин мржње, Република Србија.

[*] filip@prafak.ni.ac.rs

Filip Mirić, LL.D.,
Research Associate,
Faculty of Law, University of Niš,
Republic of Serbia

Directions for Reform of the Criminal law protection of Persons with Disabilities against Hate Crime

Abstract

Persons with disabilities are exposed to various forms of victimisation and discrimination. Although it cannot be asserted that persons with disabilities are continuously subjected to hate crimes, the seriousness and broader societal harm associated with this form of criminality warrant an examination of possible directions for reforming the criminal-law protection of these persons against hate crime, which is the subject matter of this article. The paper analyses Article 54a of the Criminal Code of the Republic of Serbia, underscoring its inconsistency with Article 21 of the Constitution of the Republic of Serbia, which expressly prohibits discrimination on any ground. Yet, the omission to include disability among the grounds relevant to the application of the special sentencing rule for hate-related offences places persons with disabilities in an unequal position in terms of criminal-law protection against hate crime. The aim of the article is to draw attention of both academic and professional communities to the importance of effective criminal-law protection of persons with disabilities, and to advocate that this legislative omission be remedied in the next revision of the Serbian Criminal Code, as it currently undermines the effective criminal-law protection of persons with disabilities in the Republic of Serbia.

Keywords: persons with disabilities, criminal law protection, hate crime, Republic of Serbia.

Др Гордана Николић,*
Научни сарадник,
Полицијска управа Ниш,
Министарство унутрашњих послова,
Република Србија

UDK: 343:342.721(497.11)
343.436(497.11)
343:364.63-027.556(497.11)

DOI: 10.5281/zenodo.24225615

ЗАШТИТА ЛИЧНЕ СИГУРНОСТИ У КРИВИЧНОМ ПРАВУ СРБИЈЕ: *DE LEGE LATA* И *DE LEGE FERENDA*

Апстракт

Лична сигурност представља једно од основних добара појединца и предмет је заштите Устава сваке земље и разних грана права, а посебно кривичног права. Савремени облици угрожавања личне сигурности могу се испољавати на различите начине, од упућивања озбиљних претњи и континуираног узнемиравања, до физичког и психичког насиља у оквиру породичних и партнерских односа. Предмет овог рада је анализа кривичноправне заштите личне сигурности у Србији чије се заштита остварује инкриминацијом, првенствено, кривичних дела угрожавања сигурности, прогањања и насиља у породици. У раду се анализирају законска обележја наведених кривичних дела, облици њиховог испољавања и услови кривичне одговорности. Циљ рада је да се укаже на значај кривичноправне заштите личне сигурности, као и на специфичност међусобног разграничења предметних дела, ради правилне примене Кривичног законика Србије. Посебна пажња је, поред одређења ових кривичних дела у *de lege lata* смислу, усмерена и на неопходне измене и допуне ових кривичних дела, посебно њихових тежих облика, које је потребно усвојити у *de lege ferenda* смислу, а све у циљу потпуније и ефикасније кривичноправне заштите личне сигурности грађана.

Кључне речи: лична сигурност, кривично право, прогањање, угрожавање сигурности, насиље у породици, кривичноправна заштита.

* chupka84@gmail.com

Gordana Nikolić, LL.D.,
Research Associate,
Police Department Niš, Ministry of Internal Affairs,
Republic of Serbia

Protection of Personal Security in Serbian Criminal Law: ***De lege lata* and *de lege ferenda***

Abstract

Personal security is one of the fundamental interests of the individual. In every country, it is protected by the Constitution and various branches of law, particularly criminal law. In the contemporary world, multiple risks to personal security may be embodied in various forms of threat, ranging from making serious threats and persistent harassment to physical and psychological violence in family and intimate partner relations. The subject matter of analysis in this paper is criminal-law protection of personal security in the Republic of Serbia, which is primarily achieved through the criminalization of the offences related to endangering security/safety, stalking, and domestic violence. The paper analyses the statutory elements of these criminal offences, various forms of their manifestation, and legal requirements for establishing criminal liability. The paper aims to highlight the importance of criminal-law protection of personal security, and to draw attention to distinctive features and specific issues in these offences, in view of ensuring the proper application of the Serbian Criminal Code. In addition to examining these criminal offences from the *de lege lata* perspective, the author focuses on the *de lege ferenda* perspective with reference to the relevant Criminal Code provisions which have to be amended and supplemented, particularly those concerning aggravated forms of these offences. The ultimate aim is to ensure more comprehensive and effective criminal-law protection of citizens' personal security.

Keywords: personal security, criminal law, stalking, endangering safety, domestic violence, criminal-law protection.

Др Јелена Паповић Миладиновић,*
Више јавно тужилаштво у Нишу,
Република Србија

UDK: 343.143-052:343.98(497.11 Niš)
340.142:347.963(497.11 Niš)
343.9.01:343.132
347.944:621.39
343.988

DOI: 10.5281/zenodo.24225776

ПРОЦЕСНА И ПРАКТИЧНА ЗАШТИТА ПОСЕБНО ОСЕТЉИВИХ СВЕДОКА: ДОМЕТИ НОРМАТИВНОГ ОКВИРА И ИСКУСТВА ВИШЕГ ЈАВНОГ ТУЖИЛАШТВА У НИШУ

Апстракт

Заштита посебно осетљивих сведока представља један од кључних показатеља хуманизације и модернизације савременог кривичног процесног права. Рад анализира нормативни оквир установљен Закоником о кривичном поступку, са посебним фокусом на члан 103. и механизме усмерене на спречавање секундарне виктимизације оштећених и сведока током предистражног и кривичног поступка. Централни део рада посвећен је анализи практичне примене ових одредаба у раду Вишег јавног тужилаштва у Нишу. Кроз приказ поступања и употребе савремених техничких средстава, попут аудиовидео конференцијске опреме и посебно опремљених просторија за испитивање, у раду се сагледавају просторни, технички и кадровски капацитети правосуђа на локалном нивоу. Посебна пажња посвећена је улози јавног тужиоца у правовременом препознавању потребе за додељивањем овог статуса, као и сарадњи са стручним лицима (психолозима, педагозима и социјалним радницима). На основу уочених практичних изазова и анализе судске и тужилачке праксе, у закључку рада нуде се конкретни предлози за даља нормативна унапређења ЗКП-а и јачање инфраструктуре служби за подршку жртвама и сведоцима при јавним тужилаштвима.

Кључне речи: посебно осетљиви сведок, секундарна виктимизација, Законик о кривичном поступку, Више јавно тужилаштво у Нишу, аудио-видео линк, заштита жртава.

* jpapovic@gmail.com

Jelena Papović Miladinović, LL.D.,
Higher Public Prosecution Office in Niš,
Republic of Serbia

Procedural and Practical Protection of Particularly Vulnerable Witnesses: The Scope of Normative Framework and Experiences of the Higher Public Prosecutor's Office in Niš

Abstract

The protection of particularly vulnerable witnesses is one of the key indicators of the humanization and modernization of contemporary criminal procedure law. This paper analyzes the normative framework established by the Serbian Criminal Procedure Code (CPC), with a special focus on Article 103 CPC and mechanisms aimed at preventing the secondary victimization of victims and witnesses during pre-investigative and criminal proceedings. The central part of the paper analyzes the practical application of these provisions in the work of the Higher Public Prosecutor's Office in Niš. The paper examines the spatial, technical, and human resource capacities of the judiciary at the local level through a presentation of proceedings and the use of modern technical equipment, such as audio-video conferencing technology and specially designed interrogation rooms. Special attention is given to the role of the public prosecutor in timely recognizing the need to grant this status, as well as cooperation with experts (psychologists, pedagogues, and social workers). Based on the identified practical challenges and the analysis of judicial and prosecutorial practice, the conclusion offers concrete proposals for further normative improvements to the Criminal Procedure Code and strengthening the infrastructure of victim and witness support services within public prosecutor's offices.

Keywords: particularly vulnerable witness, secondary victimization, Criminal Procedure Code RS, Higher Public Prosecutor's Office in Niš, audio-video conferencing, victim protection.

Љубана Сладић, Мастер правник, [*]
Виши асистент, Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Босна и Херцеговина
Асистент, Студент докторских студија, Правни факултет Универзитета у Београду, Србија

UDK: 340.13:629.331-83
343.98:656.1.08
343.346
DOI: 10.5281/zenodo.24225430

ЛАКА ЕЛЕКТРИЧНА ВОЗИЛА – НОВИ ИЗАЗОВ ЗА КРИМИНАЛИСТИКУ И БЕЗБЈЕДНОСТ САОБРАЋАЈА

Апстракт

Лака електрична возила представљају релативно нову појаву у саобраћају чија све масовнија употреба захтијева одговарајући правни и безбједносни одговор. Предмет рада је анализа нормативног положаја ове врсте возила, специфичност њиховог учествовања у саобраћају и криминалистичких питања која се могу јавити приликом утврђивања релевантних чињеница. Посебна пажња посвећена је критеријумима класификације лаких електричних возила, правилима њиховог учешћа у саобраћају, питањима која се јављају при расвјетљавању саобраћајних незгода у којој ова возила учествују, као и евентуалној казненој одговорности лица која њима управљају. У раду се посебно указује на значај поузданог утврђивања стварних карактеристика возила, његове правне категорије, идентитета лица које је њиме управљало, начина и околности његовог кретања као и других чињеница које су од значаја за утврђивање правне одговорности. Анализом важећег нормативног оквира и повезивањем правног и криминалистичког приступа указује се на питања која могу отежати његову практичну примјену, нарочито у погледу техничких модификација на возилу, њихове класификације и идентификације. Закључује се да изазов не представља само нормативно уређивање понашања лица која управљају лаким електричним возилом већ и обезбјеђивање поуздане везе између њихових стварних карактеристика, правног статуса и чињеница које су релевантне за примјену права. У том смислу, унапређење правног оквира требало би усмјерити ка јаснијим критеријумима класификације, поузданијем начину идентификације и прецизнијем уређењу питања техничких модификација.

Кључне речи: лака електрична возила, електрични тротинет, безбједност саобраћаја, класификација возила, саобраћајна незгода, одговорност, криминалистика.

[*] ljubana.sladic@pravni.ues.rs.ba

Ljubana Sladić, LL.M.,
Senior Teaching Assistant, Faculty of Law,
University of East Sarajevo, Bosnia and Herzegovina
PhD Student, Faculty of Law, University of Belgrade, Serbia

Light Electric Vehicles: A New Challenge for Forensic Science and Traffic Safety

Abstract

Light electric vehicles are a relatively new phenomenon in traffic, whose increasingly widespread use calls for an adequate legal and safety response. The subject matter of this paper is an analysis of the normative status of this type of vehicles, their specific features and participation in traffic, and the forensic issues that may arise when establishing the relevant facts. Special attention is given to the criteria for classifying light electric vehicles, the rules governing their participation in traffic, the issues arising in the investigation of traffic accidents involving these vehicles, as well as the potential criminal liability of persons operating them. In particular, the paper points to the importance of reliably establishing the actual characteristics of the vehicle, its legal category, the identity of the person who was operating it, the manner and circumstances of its movement, and other facts relevant for establishing liability. By analyzing the current normative framework and connecting the legal and forensic approaches, the paper highlights issues that may complicate its application in practice, particularly with regard to technical modifications to the vehicle, their classification, and identification. It is concluded that the challenge lies not only in the normative regulation of the conduct of persons operating these vehicles but also in ensuring a reliable link between the actual characteristics of light electric vehicles, their legal status, and the facts relevant to the application of the law. In this sense, the improvement of the legal framework should be aimed towards enacting clearer classification criteria, a more reliable identification method, and a more precise regulation of the issue of technical modifications.

Keywords: light electric vehicles, electric scooter, traffic safety, forensic science, vehicle classification, traffic accident, liability.

Емил Турковић, Мастер правник,[*]
Докторанд,
Правни факултет, Универзитет у Нишу
Република Србија

UDK: 343.13/.14:340.69(497.11)
340.13/.14:347.948(497.11)
343.148:343.985(497.11)
340.66(497.11)

DOI: 10.5281/zenodo.24225120

ПОЛОЖАЈ СТРУЧНОГ САВЕТНИКА У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

Апстракт

Конституисање института стручног саветника примарно резултира оптимизацијом процесне легитимације одбране за ефикасно оспоравање и евалуацију налаза и мишљења судског вештака, чиме право на преиспитивање доказа постаје суштински делотворно. Ипак, како се процесно дејствовање стручних саветника не би трансформисало у дефокусиране и херметичне научно-техничке опсервације које би водиле одуговлачењу и нецелисходном усложњавању поступка, имплицира се јасна потреба да јавни тужиоци и браниоци претходно дефинишу прецизну процесну стратегију. Успех ове доказне радње директно је условљен степеном развијености њихових адвокатских вештина и техничких знања из специфичне области експертизе, што конституише предуслов за језгровито и таргетирано испитивање, као и за благовремено тактичко усмеравање испитиваног лица на правнорелевантне чињенице.

Кључне речи: стручни саветник, докази, вештак, чињенице, испитивање, научно-техничке опсервације, евалуација.

[*] emilturkovic@hotmail.com

Emil Turković, LL.M.,
PhD Candidate,
Faculty of Law, University of Niš,
Republic of Serbia

The Position of the Expert Advisor in Criminal Proceedings

Abstract

The introduction of the expert advisor role primarily serves to optimize the defense's procedural capacity to effectively challenge and evaluate the findings and opinions of the court-appointed expert, thereby rendering the right to scrutinize evidence truly effective. However, to prevent the expert advisors' procedural involvement from devolving into unfocused and impenetrable scientific-technical observations, which would lead to delays and unnecessary procedural complications, it is essential that public prosecutors and defense counsel define a precise procedural strategy in advance. The success of this evidentiary measure depends directly on the level of their advocacy skills and technical knowledge within the specific field of expertise. These factors are prerequisites for conducting concise, targeted questioning and for guiding the witness in a timely, tactical manner toward legally relevant facts.

Keywords: expert advisor, evidence, expert witness, facts, examination, scientific-technical observations, evaluation.

Димитрије Андрејић,[*]
Сарадник у настави,
Правни факултет, Универзитет у Нишу,
Република Србија

UDK: 351.74/.76:343.1(497.11)
343.123.12:343.163(497.11)
343.1:340.114(497.11)

DOI: 10.5281/zenodo.24228363

ПОКУШАЈ РЕФОРМЕ КРИВИЧНОГ ПРОЦЕСНОГ ЗАКОНОДАВСТВА

Апстракт

Кривично процесно законодавство Републике Србије обележено је учесталим реформским захватима, усмереним на унапређење ефикасности кривичног поступка, усклађивање са међународним стандардима и прилагођавање савременим облицима криминалитета. Ипак, честе законодавне интервенције нису увек доводиле до системских и свеобухватних решења, због чега су поједина нормативна и практична питања и даље остала отворена. У том контексту, предмет рада јесте критичка анализа актуелног покушаја реформе кривичног процесног законодавства, са посебним освртом на домете предложених измена, али и на питања која нису добила одговарајуће нормативно решење. Посебна пажња посвећена је положају и организацији тужилачке полиције, нормативном уређењу прибављања, употребе и оцене електронских доказа, укључујући доказе прикупљене посредством апликације Скај (*Sky ECC*), као и степену усклађености реформских решења са савременим стандардима заштите људских права и основних слобода, развијеним у пракси Европског суда за људска права. Полазећи од остварених нормативних помака, али и уочених недостатака, циљ рада је да укаже на ограничења започетог реформског процеса и потребу за доследнијим, систематичнијим и свеобухватнијим приступом реформи кривичног процесног законодавства.

Кључне речи: кривично процесно законодавство, реформа кривичног поступка, тужилачка полиција, електронски докази, заштита људских права.

[*] dimitrije@prafak.ni.ac.rs

Dimitrije Andrejić,
Teaching Associate,
Faculty of Law, University of Niš,
Republic of Serbia

The Attempt to Reform Criminal Procedure Legislation

Abstract

The criminal procedure legislation of the Republic of Serbia has been marked by frequent reform initiatives aimed at improving the efficiency of criminal proceedings, aligning domestic legislation with international standards, and adapting it to contemporary forms of crime. Nevertheless, frequent legislative interventions have not always resulted in systematic and comprehensive solutions, leaving certain normative and practical issues unresolved. In this context, this paper provides a critical analysis of the current attempt to reform criminal procedure legislation, with particular emphasis on the scope and impact of proposed amendments, as well as on issues that have not been adequately addressed by the proposed legislative solutions. Special attention is given to the status and organization of the prosecutorial police, the regulation of collection, use, and assessment of electronic evidence, including evidence obtained through the Sky ECC application, and the extent to which the proposed reforms comply with contemporary standards for the protection of human rights and fundamental freedoms as developed in the case law of the European Court of Human Rights. Taking into account both the achieved normative improvements and the identified shortcomings, the aim of this paper is to highlight the limitations of the ongoing reform process and the need for a more consistent, systematic, and comprehensive approach to the reform of criminal procedure legislation.

Keywords: criminal procedure legislation, criminal procedure reform, prosecutorial police, electronic evidence, human rights' protection.

Наталија Тодоровић,[*]
Сарадник у настави,
Правни факутет, Универзитет у Нишу,
Република Србија

UDK: 342.518:343(497.11)"18"
354.1(497.11)"18"

DOI: 10.5281/zenodo.24320274

ОСНОВИ КРИВИЧНЕ ОДГОВОРНОСТИ МИНИСТАРА У КНЕЖЕВИНИ СРБИЈИ: УСТАВ ИЗ 1869. И ЗАКОН О МИНИСТАРСКОЈ ОДГОВОРНОСТИ ИЗ 1870. ГОДИНЕ

Апстракт

Рад је посвећен анализи основа кривичне одговорности министара у Кнежевини Србији, са посебним освртом на уставна и законска решења из 1869. и 1870. године. Доношењем Намесничког устава из 1869. године успостављени су посебни основи за утврђивање кривичне одговорности министара, која је могла бити заснована на издаји отаџбине или владаоца, повреди Устава, примању мита и оштећењу државе из користољубља. Закон о министарској одговорности из 1870. године ближе је уредио поступак покретања оптужбе, надлежност и састав Државног суда, као и процесни положај оптуженог министра и врсте санкција које су му могле бити изречене. Циљ рада јесте да се, применом историјскоправног и нормативног метода, испитају природа и домашај наведених основа одговорности, посебности кривичног положаја министара у односу на остале државне службенике, као и институционални механизми намењени обезбеђивању одговорности носилаца највиших државних функција. Посебна пажња биће посвећена значају ових законских решења за развој начела одговорности носилаца јавних овлашћења и њиховим одјецима у савременом кривичном законодавству.

Кључне речи: министарска одговорност, кривична одговорност, Кнежевина Србија, Државни суд, кривично законодавство.

[*] aleksandra.deanoska@gmail.com

Natalija Todorović,
Teaching Associate,
Faculty of Law, University of Niš,
Republic of Serbia

Legal Grounds for the Criminal Liability of Ministers in the Principality of Serbia: The 1869 Constitution and the 1870 Law on Ministerial Responsibility

Abstract

This paper examines the grounds for establishing ministerial criminal liability in the Principality of Serbia, with particular reference to the constitutional and legislative provisions adopted in 1869 and 1870. The Regency Constitution of 1869 envisaged specific legal grounds for establishing the criminal liability of ministers, which could arise from treason against the fatherland or the ruler, violation of the Constitution, bribery, and causing damage to the state for personal gain. The Law on Ministerial Responsibility of 1870 further regulated the procedure for raising charges against ministers, the jurisdiction and the composition of the State Court, the procedural position of the accused minister, and the types of sanctions that could be imposed. By employing the legal-history method and the normative analysis, the paper aims to examine the nature and scope of these legal grounds for ministerial criminal liability, the specific features of ministers' criminal liability in comparison with that of other public officials, and the institutional mechanisms designed to ensure the accountability of the highest state officials. Particular attention will be given to the significance of these legislative provisions for the development of the principle of accountability of public office holders and their relevance to contemporary criminal legislation.

Keywords: ministerial responsibility, criminal liability, Principality of Serbia, State Court, criminal legislation.

Miguel Donate Salcedo, [*]
Teaching Associate,
Universidad de Cordoba,
Department of Criminal Law at the
University Loyola Andalusia,
Kingdom of Spain

UDK: 343.261-052:[616.831-089.843:615.477.2
343.81:616.831-089.843:004.5
343.81:004.89:616.8-089.843
343.81:342.7:616.8-089.843

DOI: 10.5281/zenodo.24321545

IMPRISONMENT, RESTRICTIONS ON COMMUNICATION, AND INMATES WITH IMPLANTED NEURAL CHIPS

Abstract

Imprisonment has traditionally entailed restrictions on inmates' communications. The most modern electronic devices have only residual use in prison, and recent reforms provide for a limited use of personal computers. This presentation examines the inadequacy of the current regulatory framework to properly address cases involving inmates who have been implanted with neural chips, either for therapeutic or cognitive enhancement purposes. Neural chips, such as those developed by Neuralink, enable communication between implanted individuals or provide access to the Internet. The author analyzes the purpose of imprisonment and the spheres of freedom it affects, as well as the possible shift from the physical to the mental domain as the object of restrictions. The regulation of these situations must be approached with utmost respect for neurorights and human dignity.

Keywords: Transhumanism, prison, neurorights, Neuralink.

[*] migueldonatesalcedo@icloud.com

Miguel Donate Salcedo,
Saradnik u nastavi,
Univerzitet u Kordobi,
Departman za krivično pravo,
Univerzitet Loyola Andaluzija,
Kraljevina Španija

Kazna zatvora, ograničenja komunikacije i zatvorenici sa ugrađenim neuronskim čipovima

Abstrakt

Zatvorska kazna tradicionalno podrazumeva da je zatvorenicima ograničena mogućnost komunikacije. Upotreba savremenih elektronskih uređaja u zatvorima i dalje je svedena na minimum, dok nedavne izmene zakona predviđaju samo ograničen pristup personalnim računarima. U radu se razmatra neadekvatnost važećih propisa u slučajevima koji se odnose na zatvorenike kojima su ugrađeni neuro- čipovi, bilo u terapijske svrhe ili radi unapređenja kognitivnih funkcija. Takvi neuro čipovi, poput onih koje razvija kompanija „Neuralink", mogli bi omogućiti komunikaciju između pojedinaca kojima je implant ugrađen ili im omogućiti pristup internetu. U radu se analizira svrha zatvorske kazne i njen uticaj na konkretne aspekte ljudskih prava i sloboda, kao i mogućnost pomeranja težišta regulacije u pogledu predmeta ograničenja sa fizičke na mentalnu ravan. Regulisanju ovakvih situacija mora se pristupiti uz najveće poštovanje neuro-prava i ljudskog dostojanstva.

Ključne reči: transhumanizam, zatvor, neuro-prava, „Neuralink".

Erkin Musayev,[*]
PhD Student,
Faculty of Law, Baku State University,
Republic of Azerbaijan

UDK: 340.13:[343.3/.7:004](479.24)
340.13:343.23/.24(479.24)
34.096:004(479.24)

DOI: 10.5281/zenodo.24225577

REFORMING AZERBAIJANI CRIMINAL LAW ON DIGITAL OFFENCES: LEGAL CERTAINTY AND TARGETED AMENDMENTS

Abstract

Difficulties in applying criminal law to digital conduct do not justify new offences or harsher punishment. This paper examines how criminal justice reform can make a distinction between legislative shortcomings and uncertainty about interpretation or proof. Using doctrinal analysis of Azerbaijani criminal law and selected comparative sources, it develops five analytical categories: a possible legislative gap, indeterminacy, inconsistency between provisions, application error and insufficient evidence. The distinction is examined through two proposed amendments on data access permissions. The proposal for Article 272.1 of Azerbaijan's Criminal Code, links the non-public character of data access to the transmission of electronic data rather than to the data's availability elsewhere. The proposal for Article 61.1.10 of the Criminal Code expressly links the use of other methods or technical means to their generally dangerous character in particular circumstances. The first proposal may extend the scope of the offence; the second may narrow a broad understanding of an aggravating circumstance. Therefore, describing either proposed amendment as "clarification" does not resolve the issue of its substantive effect or its application to earlier conduct. The analysis observes the prohibition of adverse retroactivity and the separate rule against counting an offence element again as an aggravating circumstance. The analysis also identifies measures available without legislation, including clearer permission records and more explicit judicial reasoning. These are legal proposals, not findings from a representative study of court practice. The paper contributes to criminal justice reform by matching the remedy to the diagnosed problem and making the limits of each intervention explicit.

Keywords: criminal justice reform, digital offences, legal certainty, unlawful interception, aggravating circumstances.

[*] musayev2022@gmail.com

Erkin Musajev,
Student doktorskih studija,
Pravni fakultet, Državni univerzitet u Bakuu,
Republika Azerbejdžan

Reforma krivičnog zakonodavstva Azerbejdžana u oblasti digitalnih krivičnih dela: pravna sigurnost i ciljane izmene

Apstrakt

Teškoće u primeni krivičnog prava na krivična dela u digitalnom okruženju ne opravdavaju uvođenje novih krivičnih dela ili izricanje strožih kazni. Ovaj članak razmatra kako se u procesu reforme krivičnog zakonodavstva može napraviti razlika između nedostataka u dometu pravne norme i nesigurnosti u pogledu tumačenja ili dokazivanja. Na osnovu doktrinarne analize krivičnog prava Azerbejdžana i odabranih uporednopravnih izvora, autor identifikuje pet kategorija za analizu: moguće zakonodavne praznine, neodređenost normi, neusklađenost odredbi, greške u primeni, i nedostatak dokaza. Ova klasifikacija se proverava na primeru dostupnosti podataka i dva predložena amandmana za izmenu odredbi Krivičnog zakonika. Predlog izmene člana 272.1. Krivičnog zakonika vezuje karakter „nejavnosti" podataka (nedostatak ovlašćenja za pristup podacima) za prenos elektronskih podataka, a ne za dostupnost podataka na drugom mestu. U slučaju predloga za izmenu člana 61.1.10. Krivičnog zakonika, upotreba drugih metoda ili tehničkih sredstava izričito se povezuje sa opasnom prirodom tih metoda i sredstava u konkretnim okolnostima. Prvi predlog može proširiti obuhvat krivičnog dela, dok drugi može suziti široko tumačenje otežavajuće okolnosti. Stoga, objašnjenje da predložene izmene predstavljaju „pojašnjenje" ne razrešava pitanje njihovog suštinskog pravnog dejstva niti njihovu primenu na ranije preduzete radnje. Analiza uvažava zabranu retroaktivne primene zakona na štetu učinioca, kao i posebno pravilo o zabrani dvostrukog vrednovanja elemenata krivičnog dela kao otežavajuće okolnost. Takođe se identifikuju mere koje se mogu sprovesti bez izmena zakona, uključujući jasniju evidenciju o datim ovlašćenjima i eksplicitnije sudsko obrazloženje. Ovo su pravni predlozi, a ne rezultati empirijskog istraživanja sudske prakse. Doprinos članka reformi krivičnopravnog sistema ogleda se u usklađivanju rešenja sa specifičnom vrstom identifikovanog problema i definisanju granica svake intervencije.

Ključne reči: reforma krivičnopravnog pravosuđa, digitalna krivična dela, pravna sigurnost, nezakonito presretanje/pribavljanje dokaza, otežavajuće okolnosti.

Рајко Раонић, Мастер правник, [*]
Докторанд Правног факултета
Универзитета у Крагујевцу,
Агенција за мирно рјешавање
радних спорова Црне Горе, Подгорица,
Олгица Раонић, Мастер правник, [**]
Докторанд Правног факултета
Универзитета у Крагујевцу,
Управни суд Црне Горе, Подгорица
Република Црна Гора

UDK: 343:331(497-15)
349.2(497-15)
342.734(497-15)
351.83(497-15)

DOI: 10.5281/zenodo.24224486

КРИВИЧНОПРАВНА ЗАШТИТА ПРАВА ИЗ РАДА: *DE LEGE LATA* И *DE LEGE FERENDA*

Апстракт

Право на рад као једна од темељних вриједности савременог друштва и цивилизацијска тековина која траје скоро три вијека, услед турбулентних друштвених дешавања изискивало је потребу и за кривичноправном заштитом. Циљ и један од главних водиља за њиховом кривичноправном регулацијом јесте између осталог остваривање концепта државе социјалне правде, промоција достојанственог рада као и шира друштвена стабилност радних односа. Заштита права из рада првенствено се остварује кроз механизме грађанског, радног и управног права, док се кривичноправна заштита остварује приликом најтежих повреда права из рада. Аутори у раду баве се изазовима пред којима се налази кривично законодавство као и његове могуће потенцијалне правце дјеловања у будућности са неким конкретним предлозима а који су у директној вези са новим изазовима са којима се сусреће и само радно право. Даље се баве анализом кривичноправне заштите из рада у земљама Западног Балкана, а са посебним освртом на нормативна рјешења, практичне проблеме, њихове примјене и могућности унапређења постојећег система заштите. Примјеном нормативног, догматског као и аналитичког метода истраживања, уз критичко сагледавање релевантних законских

[*] rajko.raonic@gmail.com
[**] olgica.perunicic@gmail.com

одредби и њихове функционалности у пракси, долази се до једне темељне слике и прегледа у каквом је тренутно стању кривичноправна заштита права из рада у земљама Западног Балкана. Примарни циљ истраживања јесте да идентификује и систематизује кључне изазове као и предлоге „*de lege ferenda*“ а који су усмјерени ка унапређењу нормативног оквира и ефикасније кривичноправне заштите права запослених. Аутори закључују да је за остваривање пуне сврхе кривичноправне заштите права из рада неопходно прецизније нормирање појединих инкриминација, јачање институционалних капацитета за њихово откривање и процесуирање, законско нормирање нових кривичних дјела из области права на рад, као и дослиједна примјена постојећих законских рјешења.

Кључне речи: кривичноправна заштита, права из рада, радни односи, запослени.

Rajko Raonić, LL.M.,
PhD Candidate, Faculty of Law, University of Kragujevac,
Agency for Peaceful Resolution of Labor Disputes of Montenegro,
Podgorica
Olgica Raonić, LL.M.,
PhD Candidate, Faculty of Law, University of Kragujevac,
Administrative Court of Montenegro, Podgorica,
Republic of Montenegro

Protection of Labor Rights in Criminal Law: De lege lata and de lege ferenda

Abstract

The right to work, as one of the fundamental values of modern society and a civilizational achievement that has been preserved for almost three centuries, has necessarily required criminal law protection due to turbulent social developments. The primary goal and one of the guiding principles for enacting such regulations, is, among other things, the implementation of the concept of a state of social justice, the promotion of dignified work, as well as a broader social stability of labor relations. The protection of labor rights is primarily achieved through the mechanisms of civil, labor and administrative law, while criminal law protection may be sought in case of the most serious violations of labor rights. In this paper, the authors discuss the challenges facing criminal legislation and the possible courses of future action, including some specific proposals directly related to the new challenges faced by labor law. The paper analyzes criminal law protection of labour rights in the countries of the Western Balkans, with special emphasis on normative solutions, practical problems, their application and possibilities for improving the existing system. By applying normative, dogmatic and analytical research methods, along with a critical examination of relevant legal provisions and their functionality in practice, the authors provide a fundamental overview of the current state of criminal law protection of labor rights in the Western Balkan countries. The primary goal of the research is to identify and systematize key challenges as well as proposals *de lege ferenda* aimed at improving the normative framework and more efficient criminal law

protection of employees' rights. The authors conclude that, in order to fully achieve the purpose of criminal law protection of labor rights, it is necessary to define individual incriminations more precisely, strengthen institutional capacities for their detection and prosecution, legally regulate new criminal offenses in the field of labor rights, and ensure a consistent application of the existing legal solutions.

Keywords: criminal law protection, labor rights, labor relations, employees.

Др Марија Милојевић, [*]
Истраживач сарадник,
Правни факултет, Универзитет у Крагујевцу
Република Србија

UDK: 340.13:343.13/.14(497.11)
343.121/.122(497.11)
343.137.5(497.11)

DOI: 10.5281/zenodo.24225699

ОД УВОЂЕЊА РОЧИШТА ЗА КОНТРАДИКТОРНО РАСПРАВЉАЊЕ О ОПТУЖБИ ДО УКИДАЊА ПРИПРЕМНОГ РОЧИШТА- АНАЛИЗА У КОНТЕКСТУ ВАЖЕЋЕ СТРУКТУРЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА У СРБИЈИ И ПРЕДЛОЖЕНИХ ИЗМЕНА

Апстракт

У овом раду ауторка анализира аргументе на страни легитимног предлога научне и стручне јавности да се фаза судске контроле оптужбе спроведе у форми претходног или „претпретресног" рочишта у коме би се контрадикторно претресала оптужба, уместо до сада важећег тзв. статичног „кабинетског" модела писаног испитивања оптужнице од стране ванпретресног већа. У раду је дат компаративни приказ важећих одредби, измена предвиђених Нацртом Закона о изменама и допунама Законика о кривичном поступку, као и предлога за будуће реформе које нису завршиле у Нацрту. Ауторка покушава да одговори на питање да ли су измене у виду брисања одредби о припремном рочишту у Нацрту Закона (што значи да се исто укида) и увођења нових правила о издвајању незаконитих доказа, адекватне и довољне да испуне сврху коју би рочиште за контрадикторно расправљање о оптужби испуњавало у кривичном поступку. Уређење судске контроле оптужбе кроз увођење рочишта уместо седнице већа и укидање припремног рочишта отелотворују тежњу да се фокус помери на рано контрадикторно расправљање о законитости доказа и оправданости саме оптужбе, уместо да се постојањем припремног рочишта у фази суђења само одуговлачи поступак. Такође, рочиште за контрадикторно расправљање о оптужби доприноси већој имплементацији начела контрадикторности. На крају, свеобухватна анализа ће показати да ли, важећи кривични поступак Србије који почива на јавнотужилачкој истрази и адверзијалности, тако конципиран, може поднети значајна одступања у виду поремећаја равнотеже између претходног кривичног поступка и главног кривичног поступка.

[*] milojevicm989@gmail.com

Кључне речи: припремно рочиште, начело контрадикторности, рочиште за контрадикторно расправљање о оптужби, судска контрола оптужбе, издвајање незаконитих доказа.

Marija Milojević, LL.D.,
Reasearch Assistant,
Faculty of Law, University of Kragujevac,
Republic of Serbia

From Introduction of the Adversarial Hearing on Indictment to Abolition of the Preparatory Hearing: Analysis in the Context of the Current Structure of Criminal Proceedings in Serbia and Proposed Amendments

Abstract

In this paper, the author analyzes arguments supporting the legitimate proposal from the scientific and professional community to conduct the judicial review of the indictment via a preliminary or "pre-trial" hearing featuring an adversarial debate on the charges rather than the currently prevailing "static", "chambers-based" model of a written review by a non-trial panel. The paper provides a comparative overview of existing provisions, amendments envisaged by the Draft Act on Amendments to the Criminal Procedure Code, and proposals for future reforms that were not included in the Draft. The author addresses whether the proposed changes, specifically the deletion of provisions regarding the preparatory hearing (effectively abolishing it) and the introduction of new rules on the exclusion of inadmissible evidence, are adequate and sufficient to achieve the purpose that an adversarial hearing on the indictment would serve in criminal proceedings. Structuring judicial review of the indictment through an adversarial hearing (replacing the panel session) and abolishing the preparatory hearing reflect a drive to shift the focus toward an early adversarial debate on the legality of evidence and the merits of charges rather than allowing the preparatory hearing (situated within the trial phase) to merely prolong the proceedings. Furthermore, an adversarial hearing on indictment contributes to a more robust implementation of the adversarial principle. Ultimately, a comprehensive analysis will reveal whether Serbia's current criminal procedure, based on a prosecutorial investigation and an adversarial system, can, as structured, withstand significant deviations in the form of an imbalance between the pretrial and main trial stages.

Keywords: preliminary hearing, adversarial principle, adversarial hearing on indictment, judicial review of the indictment, exclusion of unlawfully obtained evidence.

Мр Илија Манасиев, [*]
Докторанд,
Правни факултет Јустинијан Први,
Универзитет Св. Кирил и Методије, Скопје
Република Северна Македонија

UDK: 343.12/.13:347.965.42(497.7)
343.91-053.6:347.965.42(497.7)
343.1/.2:174

DOI: 10.5281/zenodo.24225798

ПЕРСПЕКТИВЕ ПОСТУПКА МЕДИЈАЦИЈЕ У КРИВИЧНОМ ПРАВУ

Апстракт

Поступак медијације је један од вансудских метода решавања спорова. У својој суштини, спроводи га лице – медијатор. Ово лице је у већини правних система обавезно да прође одговарајућу обуку за медијацију. У зависности од правног система у неким земљама, постоји испит који се мора положити. Постоји и поступак за њихово лиценцирање. Поступак се може завршити споразумом између две стране, или ако покушај не успе, да се настави са судским поступком. На овај начин, медијација не омета њихов приступ правосуђу. То је добровољни поступак који се може користити пре почетка судског поступка, као и током судског поступка. Спорови који се могу решити поступком медијације називају се медијативни спорови. Постоји много врста спорова који су погоднији за медијацију, али у оквиру овог научног рада, акценат је стављен на кривичне спорове. Овај рад ће делимично представити овај процес у македонском правном систему. Поступак медијације у овој врсти спора обично је предвиђен Законом о медијацији, као и Кривичним закоником. Кључно за коришћење овог поступка је едукација судија, странака у поступку, као и јавних тужилаца. То је зато што користи од медијације у кривичном праву значајно утичу на решавање спорова. Наиме, решавање кривичноправних спорова у поступку медијације има значајну вредност за правни систем уопште. Део аргумената који ће бити представљени у овом раду јесте да ће се смањити број поступака који се покрећу пред судовима, а странама у спору омогућава мање формалан поступак без стигматизације. Поступак медијације је посебно важан алат

[*] i.manasiev@pf.ukim.edu.mk

у ресторативној правди, посебно када су у питању малолетници као починиоци кривичних дела.

Кључне речи: медијација, медијатор, кривично право, ресторативна правда, суд, правни системи, приступ правди.

Ilija Manasiev, LL.M.,
PhD Candidate,
Faculty of Law Iustinianus Primus,
University Ss. Cyril and Methodius, Skopje,
Republic of North Macedonia

Perspectives of Mediation Procedure in Criminal Law

Abstract

Mediation procedure is one of the extrajudicial methods of resolving disputes. In its essence, it is carried out by a neutral person – a mediator. In most legal systems, the mediator is required to undergo appropriate mediation training. Depending on the legal system in some country, there is an exam that must be passed. There is also a procedure for licensing mediators. Mediation procedure can be terminated with an agreement concluded between the two parties. If the mediation attempt fails, the parties are referred to judicial procedure in a competent court. Thus, mediation does not hinder the parties' access to justice. It is a voluntary procedure that can be used before the start of court proceedings, as well as during court proceedings. Disputes that can be resolved through mediation procedure are called mediable disputes. There are many types of disputes that are more suitable for mediation but, within this scientific paper, the emphasis is placed on mediation in criminal-law contexts. This paper will outline the mediation process in the Macedonian legal system. The mediation procedure applicable to criminal offences is envisaged in the Mediation Act and in the relevant provisions of the Criminal Code. Considering that the benefits of mediation in criminal law significantly affect the resolution of disputes, the key issue in applying this procedure is the education of judges, parties to the procedure, as well as public prosecutors. The resolution of criminal disputes in mediation procedure has a considerable value for the legal system in general. In addition to reducing the number of proceedings initiated before the courts and the court caseload, it enables the disputing parties to participate in a less formal procedure without stigmatization. In criminal-law contexts, mediation

procedure is a particularly important tool in restorative justice, especially when it comes to minors as perpetrators of criminal offenses.

Keywords: mediation, mediator, criminal law, restorative justice, court, legal systems, access to justice.

Анђела Ристић,[*]
Докторанд,
Правни факултет, Универзитет у Нишу,
Република Србија

UDK: 343.211.3/.4(497.11)
343.434(497.11)
343.132(497.11)
343.541(497.11)

DOI: 10.5281/zenodo.24229483

ИСКУШЕЊА ДИНАМИЧКЕ ФУНКЦИЈЕ КРИВИЧНОГ ПРАВА У НАЈНОВИЈИМ ПРЕДЛОЖЕНИМ НОВЕЛАМА КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА СРБИЈЕ – ПРИМЕР КРИВИЧНИХ ДЕЛА ИЗНУЂИВАЊА ИСКАЗА И ОБЉУБЕ БЕЗ ПРИСТАНКА

Апстракт

Кривично право је крајњи механизам очувања поретка, успостављених односа и најзначајнијих добара у једном друштву. Под заштитом кривичног права, друштвена заједница и најцењеније вредности требало би да неометано постоје и развијају се. Својом заштитничком ригидношћу кривично право не би смело да омета и онемогућава развој друштва. Напротив, оно мора да прати тај раст и развој, упоредо и само еволуирајући. Пред кривичним правом је велики изазов – оно мора бити и постојано и гипко. Своју гипкост, која се у правној науци назива динамичком функцијом, кривично право постиже новелирањем. У чему се огледа искушење динамичке функције кривичног права? Циљ је овог рада да да одговор сагледавајући механизме динамике кривичног права на примеру два кривична дела из најскорије предложеног Нацрта Закона о изменама и допунама Кривичног законика Србије – изнуђивање исказа и обљуба без пристанка. Кривично дело изнуђивање исказа већ постоји као посебан облик принуде и предложена је најпре његова потпуна, а касније декриминализација само тежег облика; док је кривично дело обљубе без пристанка нова инкриминација, предложено као противтежа знатно пооштреној казненој политици за кривична дела из групе против полне слободе. Ове наизглед супротстављене примере остварења динамичке функције, који уз то нису истоврсна кривична дела, ипак нешто повезује: сродност заштитних објеката – слобода одлучивања (у погледу давања исказа или друге изјаве и ступања у полни

[*] andjela.rist@gmail.com

однос); те (не)постојање елемента принуде у законском опису дела и природа везе коју ова дела имају са себи сродним кривичним делима злостављања и мучења и силовања, и коначно – основ и мотивација за новелирање која потиче из захтева за усклађивање са међународним стандардима и преузетим обавезама. Трагање за одговором на постављено питање посебно је важно поткрепити анализом јавне расправе која је у два наврата вођена о овом Нацрту, те рада Радне групе за новелирање и тумачењем образложења предложених новела које је предлагач дао.

Кључне речи: динамичка функција кривичног права, новелирање кривичног законодавства, изнуђивање исказа, обљуба без пристанка, Нацрт Закона о изменама и допунама КЗ-а.

Anđela Ristić,
PhD Candidate,
Faculty of Law, University of Niš,
Republic of Serbia

Challenges of the Dynamic Function of Criminal Law in the Latest Proposed Amendments to the Criminal Code of Serbia: The Example of Criminal Offenses of Extortion of Statements and Sexual Intercourse Without Consent

Abstract

Criminal law serves as the ultimate mechanism for preserving social order and the most significant values in a given society. Protection by criminal law, the social community and its most cherished values should exist and develop unhindered. Through its protective rigidity, criminal law must not hinder or prevent societal development. On the contrary, it must evolve itself. Criminal law faces a major challenge: it must be both steadfast and flexible. This flexibility, i.e. the dynamic function, is achieved through legislative amendments. How is the temptation of the dynamic function of criminal law manifested? The paper aims to address this question by examining the dynamics of criminal law on the example of two criminal offenses envisaged in the most recently proposed Draft Act on Amendments to the Criminal Code of Serbia: the extortion of statements and sexual intercourse without consent. The criminal offence of extortion of statements already exists as a special form of coercion, which is to be decriminalized. The criminal offence of sexual intercourse without consent is a new incrimination, proposed as a counterweight to significantly harsher penal policy for offenses against sexual freedom. Although these examples of the dynamic function of criminal law seem contradictory, they are nevertheless linked by several features: the similar nature of their protected legal objects, specifically the freedom of decision-making (in giving of statements or other declarations and entering into sexual relations); the presence or absence of the element of coercion in the statutory definition of these offenses; their correlation with related offenses of abuse, torture and rape; and the legal ground and motivation for enacting the proposed amendments, stemming from the requirement

to harmonize Serbian legislation with international standards and undertaken obligations. The answer to the posed question should be substantiated with an analysis of the public debate on the Draft Act, which was held twice, the analysis of the activities of the Working Group tasked to draft the amendments, and the interpretation of the ratio provided by the drafter of the proposed amendments.

Keywords: dynamic function of criminal law, legislative amendment, extortion of statements, sexual intercourse without consent, Draft Act on Amendments to the Criminal Code.

Elias Mourousiadis, [*]
Cybersecurity Researcher & Founder,
IBM & ISC² Cybersecurity Specialist,
EXOVIA Intelligence, Greece

UDK: 343.14:004.56J:004.8
343.1:004.056J:004.8
004.56

DOI: 10.5281/zenodo.24224777

AI-POWERED CYBERSECURITY AND DIGITAL EVIDENCE: CHALLENGES FOR MODERN CRIMINAL JUSTICE

Abstract

The rapid advancement of artificial intelligence and cybersecurity technologies has fundamentally transformed the landscape of criminal activity and criminal investigations. Cybercrime has emerged as one of the most significant threats to individuals, businesses, and public institutions, yet criminal justice systems remain underprepared to address its technical complexity. This paper examines three interconnected challenges at the intersection of AI, cybersecurity, and criminal justice: 1) the evidentiary challenge (digital evidence admissibility and chain of custody); 2) the detection challenge (AI-powered monitoring vs. GDPR compliance); and 3) the institutional challenge (vulnerable organizations handling sensitive data). First, digital evidence (including network logs, IP-based threat intelligence, and AI-generated alerts) is increasingly central to criminal investigations, yet its admissibility and chain of custody remain legally ambiguous in many jurisdictions. Second, the detection challenge: AI-powered monitoring systems offer new investigative capabilities but raise questions about data protection and legality under GDPR. Third, the institutional challenge: small businesses and public institutions handling sensitive data remain the most vulnerable targets of cybercrime, with direct implications for criminal justice. Drawing on practical experience developing a real-time AI-powered cybersecurity monitoring platform (EXOVIA), this paper proposes clearer standards for digital evidence collection, regulatory guidelines for AI-assisted threat detection, and institutional capacity building for cybersecurity awareness among legal professionals. Effective criminal justice reform in the digital age requires active collaboration between the legal community, technology sector, and public institutions.

[*] info@exovia.net

Keywords: Artificial Intelligence, cybersecurity, digital evidence, cybercrime, criminal investigations, GDPR, criminal justice reform, cyber threat intelligence.

Elias Mourousiadis,
Istraživač, specijalista za sajber-bezbednost,
Osnivač kompanije EXOVIA Intelligence,
EXOVIA Intelligence, Grčka

Sajber-bezbednost zasnovana na veštačkoj inteligenciji i digitalni dokazi: Izazovi za savremeno krivično pravosuđe

Apstrakt

Brzi razvoj veštačke inteligencije (AI) i tehnologija sajber-bezbednosti suštinski je izmenio prirodu kriminalnih aktivnosti i krivičnih istraga. Dok sajber-kriminal postaje jedna od najznačajnijih pretnji za pojedince, preduzeća i javne institucije, sistemi krivičnog pravosuđa ostaju nedovoljno spremni da se izbore sa tehničkom složenošću sajber-kriminala. Ovaj rad razmatra tri međusobno povezana izazova na preseku veštačke inteligencije, sajber-bezbednosti i krivičnog pravosuđa: 1) prikupljanje digitalnih dokaza (prihvatljivost digitalnih dokaza i lanac čuvanja dokaza); 2) otkrivanje sajber-kriminala (nadzor pomoću veštačke inteligencije naspram usklađenosti sa Opštom uredbom o zaštiti podataka (GDPR); i 3) institucionalni izazov (ranjive organizacije koje upravljaju osetljivim podacima). Kao prvo, digitalni dokazi (uključujući mrežne zapise, obaveštajne podatke o pretnjama zasnovane na IP adresama, i upozorenja generisana veštačkom inteligencijom) igraju sve važniju ulogu u krivičnim istragama, ali njihova prihvatljivost i lanac čuvanja dokaza ostaju pravno nedefinisani u mnogim jurisdikcijama. Drugo, u pogledu otkrivanja sajber-kriminala, sistemi za nadzor zasnovani na veštačkoj inteligenciji pružaju nove istražne mogućnosti, ali pokreću pitanja o zaštiti podataka i zakonitosti u okviru Opšte uredbe o zaštiti podataka (GDPR). Treće, u pogledu institucionalnih izazova, mala preduzeća i javne institucije koje upravljaju osetljivim podacima ostaju najranjivije mete sajber-kriminala, što ima direktne posledice po krivično pravosuđe. Oslanjajući se na praktično iskustvo u razvoju platforme za nadzor sajber-bezbednosti u realnom vremenu zasnovane na veštačkoj inteligenciji (EXOVIA), ovaj rad predlaže jasnije standarde za prikupljanje digitalnih dokaza, regulatorne smernice za otkrivanje pretnji uz pomoć veštačke inteligencije, kao i izgradnju institucionalnih kapaciteta za podi-

zanje svesti o sajber-bezbednosti među pravnim stručnjacima. Efikasna reforma krivičnog pravosuđa u digitalnom dobu zahteva aktivnu saradnju između pravne zajednice, tehnološkog sektora i javnih institucija.

Ključne reči: veštačka inteligencija, sajber-bezbednost, digitalni dokazi, sajber-kriminal, krivične istrage, Opšta uredbe o zaštiti podataka (GDPR), reforma krivičnog pravosuđa, obaveštajni podaci o sajber-pretnjama.

Мина Сремчев,[*]
Апелациони суд у Новом Саду,
Република Србија

UDK: 343.3/.7:004.8(497.11)
343.63:004.738.5(497.11)
343.98:004.932(497.11)
004.8:343.9(497.11)

DOI: 10.5281/zenodo.24225728

ГРАНИЦЕ КРИВИЧНОПРАВНЕ ЗАШТИТЕ ОД DEEPFAKE САДРЖАЈА

Апстракт

Сведоци смо да је развој вештачке интелигенције последњих година изузетно брз, да је технолошки напредак у том погледу врло динамичан и интензиван, а у вези са тим да су и све доступнији алати за креирање deepfake садржаја, што све отвара простора за нова питања и правну регулативу у домену обима и адекватности кривичноправне заштите. Наиме, највећи изазов представља управо злоупотреба вештачке интелигенције са циљем креирања deepfake садржаја, који се огледа кроз креирани видео, аудио или фото-садржај у којем је особа на постојећем снимку замењена туђим ликом или гласом, а које злоупотребе доводе до пласирања лажних вести и дезинформација са циљем манипулације јавним мњењем, затим ради преваре или крађе идентитета, нарушавања угледа и приватности, уцене или ради сексуалне експлоатације и злостављања. Све то доводи до потребе за преиспитивањем да ли су постојећа решења у кривичноправном законодавству довољна и да ли пружају адекватан одговор на специфичности оваквих облика дигиталне злоупотребе. Циљ овог рада и јесте да укаже на то које су тренутне могућности кривичног права у погледу превенције и санкционисања злоупотребе deepfake технологије, уз осврт на примере из судске праксе и с тим у вези да евентуални предлог будућих ефикаснијих решења у борби са високотехнолошким криминалом, уз истовремено очување начела законитости и правне сигурности.

Кључне речи: кривично право, кривичноправна заштита, вештачка интелигенција, deepfake.

[*] minabmazinjanin@gmail.com

Mina Sremčev,
The Court of Appeal in Novi Sad,
Republic of Serbia

Limits of Criminal Law Protection Against Deepfake Content

Abstract

The development of artificial intelligence (AI) has been particularly rapid in recent years. As dynamic technological advances continue at an increasing pace, the growing availability of tools for creating deepfake content has raised a number of new legal questions regarding the scope and adequacy of existing criminal-law protection. One of the main challenges is the misuse of AI to create deepfake content, including fabricated video, audio and photographic material in which the likeness or voice of one person is replaced with that of another. Such content can be used to spread false information and disinformation with the aim of influencing public opinion, but it may also be used for fraud, identity theft, damage to reputation, violations of privacy, blackmail, and sexual exploitation and abuse. These developments raise the question of whether the existing criminal-law framework is capable of adequately addressing the specific nature of such forms of digital abuse and the harm they may cause. They also call into question whether the protection provided by the existing criminal-law provisions is sufficient in the face of rapidly changing technology. The purpose of this paper is to examine the extent to which criminal law can prevent and sanction the misuse of deepfake technology, with particular reference to relevant examples from judicial practice. The paper also considers possible ways of developing more effective legal responses to high-tech crime, while taking into account the fundamental principles of legality and legal certainty.

Keywords: criminal law, criminal-law protection, artificial intelligence, deepfake technology.

Оливера Младеновић,[*]
Мастер правник,
Основно јавно тужилаштво у Нишу,
Република Србија

UDK: 343.14:343.34(497.11)
343.343.3(497.11)
343.232(497.11)
343.94/.97(497.11)

DOI: 10.5281/zenodo.24225825

ДОКАЗИВАЊЕ БИТНИХ ОБЕЛЕЖЈА КРИВИЧНОГ ДЕЛА НАСИЛНИЧКО ПОНАШАЊЕ ИЗ ЧЛАНА 344. КРИВИЧНОГ ЗАКОНИКА И ЊЕГОВО РАЗГРАНИЧЕЊЕ ОД ПРЕКРШАЈА ИЗ ЧЛАНА 9. ЗАКОНА О ЈАВНОМ РЕДУ И МИРУ

Апстракт

Кривично дело Насилничко понашање из члана 344 Кривичног законика обухвата радње чија се обележја у конкретним случајевима могу испољити у различитим облицима, попут вршења насиља, изазивања туче, дрског или безобзирног понашања. За правилну правну квалификацију није довољно утврдити да је учинилац предузео једну од таквих радњи, већ је потребно поуздано утврдити и остала законска обележја дела, укључујући интензитет и карактер понашања, као и његову подобност да значајније угрози спокојство грађана или теже ремети јавни ред и мир. Предмет рада је доказивање битних обележја овог кривичног дела, са посебним освртом на чињенице и околности значајне за оцену природе, интензитета, трајања и последица понашања учиниоца. Биће размотрена улога исказа оштећених и сведока, медицинске документације, материјалних трагова, видео-записа и других доступних доказа, као и питање њихове међусобне повезаности и доказне снаге. Посебна пажња биће посвећена значају потпуног и прецизног чињеничног описа догађаја за утврђивање законских обележја дела и доношење правилне одлуке о правној квалификацији. У том контексту, у раду ће се размотрити и разграничење кривичног дела из члана 344 Кривичног законика од прекршаја из члана 9 Закона о јавном реду и миру. Иако се чињенична основа ових деликата у појединим ситуацијама може преклапати, њихово разграничење захтева оцену свих околности конкретног случаја, а не

[*] olivera.mladenovic@nis.ojt.rs

ослањање само на постојање физичког насиља, место догађаја или једну издвојену радњу учиниоца. Циљ рада је да се, на основу анализе законских одредаба, теоријских схватања и доступне судске праксе, укаже на проблеме у доказивању и критеријуме значајне за утврђивање битних обележја кривичног дела насилничког понашања, као и за његово разграничење од наведеног прекршаја. Анализа треба да допринесе јаснијем сагледавању захтева доказивања у овим предметима и доследнијој примени критеријума правне квалификације.

Кључне речи: насилничко понашање, доказивање, битна обележја кривичног дела, прекршај.

Olivera Mladenović, LL.M.,
Basic Public Prosecution Office in Niš,
Republic of Serbia

Proving the Essential Elements of the Criminal Offense of Violent Conduct under Article 344 of the Criminal Code and its Distinction from Misdemeanor under Article 9 of the Public Order and Peace Act

Abstract

The criminal offense of Violent Conduct envisaged in Article 344 of the Criminal Code includes actions that, in specific cases, may manifest themselves in various forms, including violence, insult, insolent, or reckless behavior. For the correct legal qualification, it is not enough to establish that the perpetrator has undertaken one of such acts, but it is also necessary to establish the intensity and character of the behavior, as well as its suitability to significantly endanger the peace of citizens or seriously disturb public order and peace. The subject matter of the paper is to establish the essential features of this criminal act with special reference to the facts and circumstances significant for assessing the nature, intensity, duration, and consequences of the perpetrator's behavior. The role of the statements of the injured parties and witnesses, medical documentation, material traces, video recordings and other available evidence will be considered, as well as their mutual connection and evidentiary force. In this context, the paper will also examine the distinction between the criminal offense of Violent Conduct envisaged in Article 344 of the Criminal Code and the misdemeanor envisaged in Article 9 of the Public Order and Peace Act. Although the factual basis of these offenses may overlap in certain situations, their distinction calls for an assessment of all circumstances of the specific case, and not relying only on the existence of physical violence, intent, events or one isolated act of the perpetrator. Based on the analysis of legal provisions, theoretical understandings and available case law, the paper aims to indicate the evidentiary problems and criteria important for determining the essential features of the criminal act of violent behavior, and to demarcate it from the misdemeanour offense.

The analysis should contribute to a clearer understanding of the requirements related to evidence in these cases and the consistent application of the principles of legal qualification.

Keywords: violent behavior, evidence, proving, characteristics of a criminal act, legal qualification, public order and peace, misdemeanor.

Александар Арсић,[*]
Докторанд,
Правни факултет, Универзитет у Нишу,
Република Србија

UDK: 343.137.5:351.746.2(497.11)
343.137.5:343.123.12(497.11)
343.985:343.14(497.11)
DOI: 10.5281/zenodo.24225906

СПЕЦИФИЧНОСТИ ПРИМЕНЕ ПОСЕБНЕ ДОКАЗНЕ РАДЊЕ ПРИКРИВЕНИ ИСЛЕДНИК ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА

Апстракт

Примена посебне доказне радње прикривени иследник према малолетницима представља сложено кривичнопроцесно питање које захтева истовремено сагледавање потреба ефикасног сузбијања криминалитета и обавезе појачане заштите права и интереса малолетних лица. Посебан значај ове теме произлази из чињенице да малолетници могу бити укључени у деловање организованих криминалних група, било као непосредни учиниоци кривичних дела, било као лица која се, услед узраста, незрелости, социјалне угрожености или различитих облика зависности, налазе под утицајем одраслих чланова криминалних структура. У таквим околностима, ангажовање прикривеног иследника може допринети откривању и доказивању кривичних дела, утврђивању улога појединих учесника и расветљавању начина функционисања криминалних група. Међутим, примена ове мере отвара и значајна правна и етичка питања, нарочито у погледу заштите достојанства малолетника, спречавања недозвољеног утицаја на његово понашање и очувања законитости прикупљених доказа. Посебну пажњу неопходно је посветити условима за одређивање и спровођење ове доказне радње, границама допуштеног поступања прикривеног иследника, забрани подстрекавања на извршење кривичног дела и механизмима судске и тужилачке контроле. Циљ рада је да се анализирају специфичности примене прикривеног иследника у случајевима који обухватају малолетна лица, уз указивање на нормативне, практичне и криминалистичке изазове који прате њено спровођење. Посебно се истиче потреба за успостављањем равнотеже између интереса кривичног гоњења и захтева за

[*] aca.arsic@gmail.com

делотворном заштитом малолетника, у складу са начелима законитости, сразмерности и најбољег интереса детета.

Кључне речи: малолетници, прикривени иследник, посебне доказне радње, организовани криминалитет, заштита права малолетника.

Aleksandar Arsić, LL.M.,
PhD Candidate,
Faculty of Law, University of Niš,
Republic of Serbia

Specific Features of Deploying Undercover Investigators as a Special Evidentiary Action in Proceedings involving Juveniles

Abstract

The use of undercover investigators as a special evidentiary measure in proceedings involving juveniles is a complex criminal procedure issue which calls for simultaneous consideration of the need for effective crime control and the obligation to provide enhanced protection of the rights and interests of minors. The particular significance of this topic stems from the fact that juveniles may be involved in the activities of organized criminal groups, either as direct perpetrators of criminal offences or as individuals who, due to their age, immaturity, social vulnerability, or various forms of dependency, are subject to the influence of adult members of criminal structures. In such circumstances, the deployment of an undercover investigator may contribute to detecting and proving criminal offences, determining the roles of individual participants, and clarifying the operational methods of criminal groups. However, the use of this measure also raises significant legal and ethical issues, particularly regarding the protection of juveniles' dignity, the prevention of undue influence on their conduct, and the preservation of the lawfulness of the obtained evidence. Particular attention must be given to the conditions governing the authorization and implementation of this evidentiary measure, the limits of permissible conduct by undercover investigators, the prohibition of entrapment, and the mechanisms of prosecutorial and judicial oversight. The aim of this paper is to examine the specific features of this special evidentiary measure of deploying undercover investigators in cases involving juveniles, and highlight the normative, practical, and criminalistic challenges associated with its implementation. Particular emphasis is placed on the need to strike a balance between the interests of criminal prosecution and the effective protection of juveniles, in accordance with

the principles of legality, proportionality, and the best interests of the child.

Keywords: juveniles, undercover investigators, special evidentiary measures, organized crime, protection of juveniles' rights.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

343.2/.7.04(048)
343.85(048)

МЕЂУНАРОДНА научна конференција Изазови реформе кривичног законодавства (2026 ; Ниш)

Зборник сажетака / Међународна научна конференција Изазови реформе кривичног законодавства, 2026, [Ниш] = Collection of abstracts / International scientific conference Challenges of criminal justice reform ; [организатор конференције, conference organizer Центар за правна и друштвена истраживања ; уредник конференције, editor-in chief Иван Илић]. - Ниш : Правни факултет Универзитета = Faculty of law, 2026 (Београд : Донат Граф). - 128 стр. ; 24 cm

Упоредо срп. текст и енгл. превод. - Тираж 50

ISBN 978-86-7148-349-0

1. Илић, Иван Б., правник, 1981- [уредник]
а) Кривично законодавство -- Реформа -- Апстракти б) Кривично право -- Реформа -- Апстракти в) Криминалитет -- Сузбијање -- Апстракти

COBISS.SR-ID 205944329